TAUTINIŲ BENDRIJŲ INFORMACINIS BIULETENIS Nr. 5

Leidžia Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas
prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Tautinių bendrijų namai

2001 m. lapkritis – gruodis

Turinys

Tolerancija daugiakultūrinėje Lietuvos visuomenėje 2
Tolerancija ir visuomenė 3
Tarptautinė mokslinė konferencija „Bazilijonai Lietuvoje ir Ukrainoje" 4
2001-ieji karaimų bendruomenės gyvenime 7
Tėvynainių paradas Maskvoje 8
Nuo teorijos prie praktikos 9
Europos regioninių ir mažumų kalbų chartija 9
Daugiakalbė Europa – praeitis, dabartis, ateitis 10
Kaip bendrauti su žiniasklaida? 12
P. Skorinos žygdarbis 12
Autorius eina čigonų pėdsakais 12
Pasakoja... Vilniaus gatvės 13
Kaip įgyvendinama Konvencija 13
Mokslinė konferencija apie Rytų Lietuvą 14
Rusų vaikų ir jaunimo estetinio lavinimo centras 14
Naujo baltarusių kultūros centro "Krok" atidarymas 16
Baltarusių mokykla Vilniuje 16
Lenkų svetainė Lentvaryje 17
Rumunų knygų paroda 17
Tautinių bendrijų namų kronika 18
Pirmoji paroda 18
In memoriam 18

Biuletenį spaudai parengė
Redakcinė komisija

Adresas: Tautinių bendrijų namai, Raugyklos g. 25, 2001 Vilnius.
Tel./faksas (22) 26 04 08,
el. paštas tbn@takas.lt

Tegul kilni Kalėdų žvaigždės šviesa Jūsų gyvenimą pripildo tikėjimo ir vilties. Tebūna ateinantieji metai Jums ir Jūsų artimiesiems dosnūs gerų ir prasmingų darbų, išsipildžiusių siekimų, asmeninės laimės

Su artėjančiomis šventėmis
Jus sveikina

Lietuvos Respublikos Seimo
Žmogaus teisių komitetas

Nuoširdžiai sveikinu Šv. Kalėdų ir artėjančių Naujųjų Metų proga. Lai ateinantys Metai Jums būna palankūs, dosnūs ir prasmingi. Tegul Jus lydi džiaugsmas, palaima ir sėkmė.

Steponas KULBAUSKAS

Tautinių mažumų ir išeivijos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės gen. direktoriaus pavaduotojas, l. e. gen. direktoriaus pareigas

Vilnius, 2001 gruodis

Tolerancija daugiakultūrinėje Lietuvos visuomenėje

Kitoniškumas ir jo toleravimas

Kalbėti apie toleranciją visuomenėje prasminga tik aptikus "svetimumą", svetimą visuomenės grupę, svetimus žmones, išsiskiriančius kitokia pasaulėžiūra, elgesio būdu bei tikslais. Tolerancija čia reikštų kantrybę, iškentimą to, kas sukelia nepatogumų. Krikščionybėje tolerancija pirmiausia buvo apmąstyta kaip kvietimas netaikyti fizinės prievartos kitatikiams (pagonims, žydams bei atskalūnams). Aurelijus Augustinas toleranciją apibūdino kaip visuomeninę dorybę, tarpžmogiško elgesio ir krikščioniškos bendrijos pagrindą. Jis įrodinėjo, jog "svetimuosius" krikščionims esą galima tik įtikinėti, o ne juos bausti.

Reformacijos metu, religinių kovų įkarštyje iškilo būtinybė aptarti toleranciją, siekiant atskirti sąžinės dalykus nuo politinių. Religinė tolerancija yra viena svarbiausių Naujųjų laikų pradžioje aptarinėtų praktinių temų. Galima prisiminti Johno Locke'o "Laišką apie toleranciją", postuluojantį: "Todėl niekas - nei atskiri asmenys, nei bažnyčios, net nei valstybės - negali turėti teisės religijos dingstimi atimti vieni iš kitų pilietinės teisės arba užgrobti žemiškas gėrybes." Praktikoje buvo palaipsniui pasiektas susitarimas, jog bendras, visas konfesijas vienijantis pagrindas yra valstybė, visiems piliečiams, kokiai konfesijai jie priklausytų, uždedanti tas pačias pilietines prievoles. Šis požiūris dominuoja ir šiandien, pagrindžiant tolerancijos būtinumą.

Tolerancija kaip visuomeninė dorybė turi ne visada išskiriamus du aspektus. Ji gali reikštis pasyviai ir aktyviai. Tolerantiški žmonės yra jau tada, kai jie tik pakenčia šalia esantį kitoniškumą bei svetimumą. Kita vertus, mes būdami aktyviai tolerantiški, šį svetimumą įteisiname, jį priimdami kaip "savą". Tolerancija yra paradoksali sąvoka, nes toleruoti galima tik tai, kas pradžioje yra svetima ir nepriimtina, bei ji netenka prasmės tą svetimumą "įsavinus".

"Svetimieji" dabartinėje Lietuvoje?

Kas yra "svetimieji" Lietuvoje, turintys teisę reikalauti tolerancijos jų atžvilgiu? Lietuvoje esame išgyvenę totalitarizmo patirtį, kai nebuvo nei pasyviai, nei aktyviai toleruojami politiškai "svetimi". Netolerancija yra apskritai kiekvienos totalitarinės valstybės, besireiškiančios kaip politinės žmonių nelygybės įteisinimas, pagrindas. Štai Hitleris 1923 metais pasakytoje kalboje teigia: "Taip pat ši valstybė nebus pakantumo valstybė, tačiau nepakantumo kiekvienam, kuris šioje valstybėje nenori būti vokiečiu."

Sovietinė valstybė taip pat brėžė aiškią ribą "savųjų" ir "svetimųjų", nors šiuos ir identifikavo ne pagal tautinę priklausomybę. Iš pirmo žvilgsnio gali atrodyti, kad tautinės ir kultūrinės bendrijos brandžiuoju sovietmečiu buvo toleruojamos. Kita vertus, tautinio ir kultūrinio skirtingumo reikšmė turėjo programiškai nunykti, jis buvo deklaruojamas kaip neesminis.

Mūsų valstybė susikūrė visuomenės, išgyvenusios ideologinę-politinę netoleranciją, pagrindu. Joje šiandien nėra įteisintas kurios nors visuomenės grupės išstūmimas iš politinio gyvenimo. Juo labiau, šį išstūmimą ar nepriėmimą grindžiant tautinio bei kultūrinio skirtingumo argumentais. Aiškus totalitarinės valstybės paveldas yra polinkis kultūrinių bei tautinių mažumų "nepastebėti", vengiant joms pripažinti bet kokį "kitoniškumą". "Kitoniškumo" palaikymas bei išlikimas suvokiamas kaip daug mažiau reikšmingas už bendras visuomenei problemas.

Kita vertus, Lietuva vis labiau panešėja į šiuolaikinę demokratiją, tačiau kol kas nesusiduria su problemomis, kurios yra neatidėliotinai spręstinos Vakarų valstybėse. Atviros vakarietiškos visuomenės labai sparčiai tampa "multikultūrinėmis" bei besirūpindamos savasties išsaugojimu, nėra linkusios į aktyvią toleranciją kai kurių gausėjančių "svetimų" bendrijų atžvilgiu. Lyginant su tomis valstybėmis, Lietuva yra kultūriškai ir religiškai homogeniška. Didžioji dalis kultūrinių ir religinių bendrijų Lietuvos gyvenime turi ilgą gyvenimo kartu patirtį bei bendrą istoriją. Tai, kas neretai suvokiama kaip kultūrinės ir religinės netolerancijos pavyzdžiai, dažniausiai yra etiketo ar padorumo stoka, kuri būdinga visai visuomenei, ir kiekvienos grupės nariams, o ne kuriai nors visuomenės grupei, nusistačiusiai prieš kurią nors kitą.

Netolerancija neretai pasireiškia ir dėl iš sovietmečio paveldėto uždarumo "kitoniškumui" bei vadovavimosi kadais susiformavusiais stereotipais apie kurią nors mažumą. Kita vertus, neretai stereotipiškai vertinamas ir pats tolerancijos Lietuvoje nebuvimas. Pavyzdžiui teigti, kad Lietuvoje šiandien netoleruojami žydai, nėra jokio pagrindo. Jie kaip bendrija užima labai mažą visuomenės dalį, be to, nėra daug žinoma apie jų kaip grupės veiklą. Susidurdami su kai kuriomis netolerancijos apraiškomis, galime teigti, jog tai yra agresijos labai seniai susiformavusio "žydo" stereotipo atžvilgiu. Panašiai galėtume teigti, kad Lietuvoje netoleruojami švedai, nes lietuvių kalboje yra nemažai tokių posakių kaip "gavo kaip švedas". Stereotipus gali keisti tik aktyvus tautinių ir kultūrinių bendrijų dalyvavimas visuomenėje, atskleidžiant savo "kitoniškumą" bei pralaužiant dažnai pastebimą visuomenės abejingumą kito problemoms.

Dažnai kalbant ne apie kultūrines bendrijas, jų išskirtinus pozityvius bruožus, jų istoriją, o apie "netoleranciją" bei tolerancijos būtinybę visuomenėje, toms grupėms galima atlikti

ir meškos paslaugą. Jei mes politiškai nuspręsime, kad Lietuvoje reikia ypatingai toleruoti, tarkim, mordvių kultūrinę mažumą. Apie tokį dalyką kaip "tolerancija" šios grupės atžvilgiu mes niekada nesame susimąstę. Iš mūsų pareikalavus tolerancijos, pirmiausia privalėsime šią grupę išskirti iš visuomenės. Ji mums taps ne tik "kitoniška", bet kartu ir svetima, išsiskirianti, izoliuotina bei ypatingai globotina. Toks globojimas yra pateisinamas tada, kai rūpinamasi kultūriniu paveldu, o ne kovojama dėl politinių teisių. Perdėtas kurios nors kultūrinės ar tautinės bendrijos "toleravimas" kaip tik peržengia tolerancijos ribas bei tampa netoleruotinu dalyku.

Tolerancijos Lietuvoje ribos

XX amžiuje buvo plačiai aptartas vadinamasis "tolerancijos paradoksas", išryškėjantis keliant klausimą apie tolerancijos ribas. Kaip būti tolerantiškam, netampant reliatyvistu susitaikančiu, net su tolerancijos sunaikinimu? Etikai visada pabrėžia, kad negalima toleruoti veiksmų, kurie žemina žmogaus orumą, kurie yra nukreipti prieš toleranciją bei griauna visuomenės tvarką. Pavyzdžiui, totalitarinis režimas kaip politinė sistema ir visuomenės tvarka negali būti toleruojamas, nes varžydamas žmogaus laisves žemina jo orumą. Be to, tai yra sistema, kuri yra nusistačiusi prieš pačią toleranciją. Kita vertus, galima toleruoti silpną nugalėtą priešą, tačiau negalima toleruoti priešo mūšio lauke, nes tai gresia gyvybei.

Akivaizdu, kad Lietuvoje yra viena žmonių grupė, kuriai netaikytinas tolerancijos paradoksas bei kurią reikia toleruoti besąlygiškai. Tai - neseniai pasirodžiusi "turistų-užsieniečių" mažuma. Tai vienintelė gatvėje ar viešuose renginiuose kaip "visiškai svetima" identifikuojama grupė. Užsieniečiai yra svetimi, nepažįstami, keistai, kartais net agresyviai elgiasi. Dėl jų mes nerasime vietos kavinėje, jie gali kelti nepakeliamą triukšmą viešose vietose, vaikščioti gatvę užtvindančiomis grupėmis. Jie yra anonimiški, niekaip neįsipareigoję vietinei kultūrai bei politikai. Užsieniečiai nepriklauso istorinei Lietuvos kultūrai, reikalauja iš mūsų pasyvios tolerancijos bei sutinka būti kultūriškai ir politiškai ignoruojami.

Tačiau tolerancijos paradoksas vis gi verčia kelti klausimą, gal daugiakultūrinėje Lietuvos visuomenėje esama dalykų, kurie nėra toleruotini. Pirmiausia klaustina, ar mažuma, kultūrinė bei religinė, vien dėl to, kad ji yra "kitoniška" gali reikalauti ypatingų politinių teisių? Istorija yra buvusi labai negailestinga kai kurioms antai labai gausioms religinėms ir tautinėms Lietuvos bendrijoms. Ar jos šiandien Lietuvoje turėtų teisę į išskirtinį balsą sprendžiant svarbius visuomenės bei politinio gyvenimo reikalus? Kuo mažiau svarbios neseniai atsiradusios kultūrinės bei religinės bendrijos? Juk daugeliui akivaizdu, kad sovietmečiu atsiradusį pagonių judėjimą galima toleruoti tol, kol jis nesiekia išskirtinių valstybės teikiamų teisių.

Valstybė, pilietinės teisės ir pareigos yra svarbiausias Lietuvoje gyvenančius žmones vienijantis pagrindas. Kokiai nors kultūrinei ar religinei mažumai Lietuvoje priklausą žmonės yra Lietuvos piliečiai. Vienintelis tolerantiškai priimtinas kultūrinių bendrijų buvimo Lietuvoje vaizdas - jų patriotizmas gyvenant šioje valstybėje. Tolerancijos ribas peržengtų kuri nors kultūrinė mažuma, palaikydama daug glaudesnius politinius ryšius su kultūriškai artimomis "daugumomis" kurioje nors kitoje šalyje, o ne Lietuvoje. Netoleruotina, kad įteisintos kultūrinės mažumos Lietuvos valstybėje nejaustų "savomis", o patriotizmas joje būtų siejamas su siaura lietuviška-tautine jo samprata. Netoleruotina būtų ir tai, kad kultūrinės ir religinės mažumos nesijaustų esančios kultūriškai ir politiškai įpareigotos bei būtų linkusios savo išskirtinumą priešpriešinti valstybės tikslams.

Lietuva turi ilgą daugiakultūrinio patriotizmo istoriją, kurioje kultūriškai skirtingos grupės vienijosi keldamos bendrus pilietinius tikslus. Jokių papildomų kultūrinės ar religinės tolerancijos ramsčių nereikia valstybėje, kurioje kiekvienam yra savaime suprantama, kad šalia gyvenantis, nors ir labai "kitoniškas", žmogus yra tos pačios valstybės pilietis bei saugo kitų piliečių teises, atlikdamas savo pilietines pareigas.

Dr. Nerija PUTINAITĖ

Tolerancija ir visuomenė

Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas surengė seminarą tema "Tolerancija daugiakultūrinėje Lietuvos visuomenėje". Į jį buvo pakviesti tautinių bendrijų, kitų visuomeninių organizacijų atstovai. Seminaras vyko Tolerancijos centre Vilniuje. Šis centras, įsikūręs Žydų muziejuje, kuris po ilgai trukusio remonto pradėjo veikti šiais metais.

Seminarą įžanginiu žodžiu atidarė Tautinių mažumų ir išeivijos departamento generalinis direktorius dr. R.Motuzas ir Tolerancijos centro direktorius, Kovo 11-osios signataras E.Zingeris.

Pranešimą apie toleranciją daugiakultūrinėje Lietuvos visuomenėje perskaitė Lietuvos filosofijos ir sociologijos instituto mokslinė bendradarbė dr. N.Putinaitė.

Žinomo istoriko ir diplomato, profesoriaus A.Eidinto pranešimo seminare tema "Tolerancijos stoka Lietuvos žydams ketvirtame XX a. dešimtmetyje"

Vilniaus Universiteto Tarptautinių santykių ir politinių mokslų instituto dėstytojas E.Raščius nagrinėjo musulmoniškų mažumų padėtį Europoje tolerancijos, apatijos ir neapykantos akivaizdoje.

Svarbią vietą, skleidžiant tolerancijos idėjas, užima žiniasklaida. Apie toleranciją visuomenės informavimo priemonėse seminare kalbėjo nacionalinio radijo žurnalistas R. Juozapavičius.

Seminaro dalyvių mintys apie toleranciją

Adomas Asanavičius – Lietuvos totorių bendruomenės Vilniaus krašto Vilniaus skyriaus pirmininkas

Seminaras šia tema yra labai naudingas, tačiau daugumai visuomenės šis svarbus gyvenimo klausimais turėtų būti gvildenamas kur kas giliau. Įvairiose pasaulio vietose kyla konfliktų, dėl kurių žūsta tūkstančiai niekuo nekaltų žmonių tarp jų moterų, vaikų ir senelių, griaunami miestai, kultūros, kulto pastatai, istoriniai paminklai. Todėl savitarpio supratimas, teisingumas, sąžiningumas, dorybė ir

pagarba vieni kitiems turėtų gyventi visuomenės kasdieniniame gyvenime. Vyresnės kartos Lietuvos gyventojai prisimena, kai žmogus buvo vertinamas ne pagal turtą, o gyvenimo pamatu buvo žmogaus dorovė, padorumas, sąžiningumas, pagarba žmogui. Tik tokį žmogų bajorų susirinkimas priimdavo į savo gretas. Šiuo metu susirūpinimą kelią mūsų jaunosios kartos ateitis. Dalis jaunimo dėl įvairių ekonominių sunkumų neturi galimybių tinkamam dvasiniam ir doroviniam išsiauklėjimui. Vaikai iš mažens negauna nuo savo tėvų gerų pavyzdžių, elgesio normų, vyresniųjų gero žodžio. Valstybinės institucijos jaunimo užimtumui, jo auklėjamąjam darbui, kultūros kėlimui skiria pernelyg mažą dėmesį.

M.Jakobas

"Žalgirio" stadione neseniai vyko rungtynės tarp Haifos "Maccabi" ir Vilniaus "Žalgirio" . "Piemenys" staugė stadione "Juden raus", "Hamas", mėtė į priekį rankas, girdėjo tai visa Lietuva, o žymus sporto komentatorius net nepareiškė savo pilietinės nuomonės, kad taip neturėtų būti, kad mes atsiprašome Lietuvos žiūrovų ar bent ką nors panašaus. Tyla. O už tokią tylą Lietuva buvo nubausta šimtu tūkstančių Šveicarijos frankų. Būtų užtekę komentatoriui tik atsiprašyti ir Lietuva būtų sulaukusi ne baudos, o gražių komplimentų. Štai taip.

Arba imkime kad ir tokius faktus. Kiek kartų žmogaus teisių komisijos perspėjo žiniasklaidą, kad nusikaltimai neturi tautybės. Kiek rašyta, kiek sakyta, tačiau kaip į vandenį. Ypač "Respublika" būtinai prie pavardės parašys "rusas", "čigonas", "žydas". Deja, prie lietuviškos pavardės neteko pastebėti. Sako, juokinga prie pavardės, pvz., Račkauskas skliaustuose rašyti "lietuvis". Keista, juokinga ir įdomu, bet aš žinau, kad Račkauskas gali būti ir žydiška pavardė.

Kitas faktas. Politikai šneka: "ką tauta padarys", "ko tauta paprašys", "kreipsimės į tautą" ir t.t. O kas yra tauta? Ar tik lietuviai, ar dar ir kiti Lietuvoje gyvenantys - lenkai, rusai, totoriai, čigonai, žydai ir t.t. Ar žydai jau yra už įstatymo ribų. Ar jiems atimta balsavimo teisė?

Be galo didelė tolerancijos problema. Daug dar reikia dirbti pedagogams, politikams ir nuolat kalbėti jaunajai kartai apie pakantumą.

Tarptautinė mokslinė konferencija „Bazilijonai Lietuvoje ir Ukrainoje"

2001 m. lapkričio 8 – 11 d. Šiauliuose, Bazilionuose ir Vilniuje vyko tarptautinė mokslinė konferencija „Bazilijonai Lietuvoje ir Ukrainoje", skirta Švč. Trejybės bažnyčios Vilniuje grąžinimo bazilijonams dešimtmečiui. Konferenciją organizavo Šv. Bazilijaus Didžiojo ordino vienuolija Vilniuje, Lietuvių, ukrainiečių istorikų asociacija, Šiaulių universitetas, Šiaulių vyskupija ir Lvovo nacionalinio Ivano Franko universiteto biblioteka. Organizacinį komitetą sudarė dr. Aldona Vasiliauskienė (pirmininkė, Vilniaus universitetas), Natalija Šertvytienė (Vilniaus ukrainiečių bendrija), dr. Donatas Jurgaitis (Šiaulių universitetas) ir Vilniaus Švč. Trejybės bažnyčios klebonas tėvas Pavlo Jachimec *OSBM**. Renginį parėmė Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vyriausybės (pagrindinis rėmėjas), Taraso Ševčenkos fondas, Lietuvių katalikų mokslo akademijos Šiaulių skyrius, Lietuvos ir užsienio šalių draugijų asociacija, Lietuvos – Ukrainos draugija, Tautinių bendrijų namai, Šv. Jurgio parapija Šiauliuose, Šiaulių rajono savivaldybė.

Per dvi dienas buvo išklausyta 13 pranešimų, kuriuos skaitė mokslininkai iš Italijos, Lenkijos, Ukrainos ir Lietuvos. Konferencijos darbe dalyvavo ir Švenčiausios šeimos vienuolyno seserys Magdalena ir Augustina iš Talino.

Pirmąją konferencijos dieną Šiaulių universitete vykusiuose trijuose posėdžiuose (pirmininkavo dr. Rita Trimonienė ir dr. Aldona Vasiliauskienė)

Konferencijos metu. Centre – Bazilionų Šv.Bazilijaus Didžiojo bažnyčios klebonas Jordanas Urbonas, už jo – Vilniaus ukrainiečių bendrijos pirmininkė Natalija Šertvytienė

buvo apžvelgti ukrainiečių katalikų bažnyčios ir Lietuvos katalikų bažnyčios kronikos ryšiai *(dr. vysk. Jonas Boruta SJ* *, Vilnius)*, Bazilijonų ordinas LDK XVII a. *(prof. tėvas Porfirijus Pidručnij OSBM, Roma)*, tėvų bazilijonų veikla sovietinės okupacijos metais *(dr. tėvas Martin Chaburski OSBM)*, Šv. Juozapato gyvenimo ir veiklos esmingiausi bruožai *(prof. tėvas Josafatas Romanyk OSBM, Peremišlis)*, Metropolitų: Michailo (Ragozos), Ipatijaus (Potijaus), Jozefo Velamio (Rutskio) gyvenimas ir veikla *(dr. Leonidas Timošenko, Drogobičiai)*, bazilijonų vienuolynų bibliotekos Galicijoje *(dr. Vira Frys, Lvovas)*, naujas unitų altorius XVIII a. II pusėje *(Svetlana Zynčenko, Lvovas)*, Meletijaus Smotrickio unijinių idėjų aktualumas *(dr. Nadija Neporožnia, Vilnius)* ir leidybinė tėvų bazilijonų veikla Žovkvoje *(dr. Marijan Lozynski, Lvovas)*.

Antrąja dieną konferencija vyko Bazilionų vidurinės mokyklos salėje, pirmininkavo mokyklos direktorius Rimantas Gorys ir dr. Vira Frys. Buvo apžvelgta Bazilionų parapijos istorija *(dr. Aldona Vasiliauskienė, Vilnius)*, švietėjiška bazilijonų veikla Vilniuje *(Natalija Šertvytienė, Vilnius)*, bazilijonai nepriklausomybę atgavusioje Lietuvoje *(tėvas Pavlo Jachimec OSBM, Vilnius)* ir Bazilionų vidurinės mokyklos indėlis bazilijonų istorijai *(Dainoras Sidabras, Bazilionai)*.

Bazilionų Šv. Bazilijaus Didžiojo bažnyčioje, Vilniuje Švč. Trejybės bažnyčioje bei Aušros Vartuose konferencijos dalyviai vienuoliai bazilijonai šv. Mišias aukojo Rytų apeigomis. Bazilionuose bei Vilniuje pamaldų metu giedojo iš Vingažovo atvykęs choras.

Mokslinį darbą lydėjo plati kultūrinė programa – koncertai, ekskursijos. Šiauliuose konferencijos dalyviams koncertavo Šiaulių universiteto merginų choras „Pavasaris", vadovaujamas doc. Stasio Žalalio bei individualūs atlikėjai, Bazilionuose - vidurinės mokyklos mokiniai, Vilniuje – Sigutė Trimakaitė.

Ekskursijų metu (užkopta ant Bubių piliakalnio, susipažinta su Taujėnų bažnyčia ir vienuolynu, aplankyta Šiluva, Kryžių kalnas; taip pat buvo pagerbti 1941 m. nužudyti ukrainiečiai Panerių memoriale) buvo rasta daug sąsajų su bazilijonų vienuoliais.

Konferencijos dalyviai – sėdi (iš kairės) tėvas Pavlo Jachimec *OSBM*, dr. Aldona Vasiliauskienė, Bazilionų vidurinės mokyklos direktorius Rimantas Gorys, prof. tėvas Porfirijus Pidručnij *OSBM*, stovi (iš kairės) Bazilionų vidurinės mokyklos mokytojas Dainoras Sidabras, tėvas Martynas Chaburski *OSBM*, b. Bernardas Majuk *OSBM*, tėvas Miroslavas Pidlypčak *OSBM*

Konferencija apibendrinta lapkričio 11 d. sekmadienį po šv. Mišių prie apskritojo stalo (vadovavo prof. tėvas Porfirijus Pidručnij ir dr. Aldona Vasiliauskienė). Akcentuota konferencijos reikšmė – svečias iš Romos prof. Porfirijus Pidručnyj *OSBM* pabrėžė, kad tai pirmoji pasaulyje tokio pobūdžio mokslinė konferencija, skirta vienuoliams bazilijonams, o Bazilionų miestelis – vienintelė vietovė pasaulyje, įamžinusi vienuolių bazilijonų vardą.

Dr. A. Vasiliauskienė papasakojo kaip kilo idėja rengti tokio pobūdžio konferenciją, kodėl buvo nutarta ją organizuoti Šiauliuose ir Bazilionuose, o užbaigti Vilniuje Šv. Juozapato šventėje, aiškino konferencijos programos struktūrinę svarbą. Akcentavo praktinę konferencijos „Bazilijonai Lietuvoje ir Ukrainoje" reikšmę – Šiaulių universiteto Kvalifikacijos institutas istorijos mokytojams, išklausiusiems pranešimus, įteikė kvalifikacijos pažymėjimus, be to į konferencijos darbą buvo įtrauktos vietinės pajėgos: išsamų pranešimą parengė Bazilionų vidurinės mokyklos istorijos mokytojas D. Sidabras.

Konferencijos svarbą pažymėjo tėvas Pavlo Jachimec *OSBM*, tėvas Martyn Chaburski *OSBM*, dr. Vira Frys, dr. Marjan Lozynski, Svetlana Zynčenko, Natalija Šertvytienė. Daug svarbių minčių išsakė monsinjoras Alfonsas Svarinskas, Lietuvos – Ukrainos draugijos pirmininkas dr. Romualdas Ozolas, Vilniaus apskrities Švietimo tarybos pirmininkas Jonas Endriukaitis, Lietuvos Respublikos Seimo pirmininko pavaduotojas Vytenis Andriukaitis, Vilniaus kunigų seminarijos rektorius kun. Gintaras Grušas bei vyskupas Juozas Tunaitis.

Buvo apgailestauta, kad dėl darbų gausos šiame svarbiame moksliniame renginyje negalėjo dalyvauti Ukrainos ambasados atstovai.

Pasidžiaugta aukšto lygio pranešimais. Ši konferencija reikšminga Lietuvos ir Ukrainos valstybingumo, politikos aspektu, ji užpildė ne vieną baltą dėmę vienuolių bazilijonų ordino istorijoje.

Diskusijose iškelti klausimai liudijo, tolesnių tyrimų svarbą ir aktualumą. Tad nutarta kuo greičiau atski-

ru leidiniu dviem kalbom (lietuvių ir ukrainiečių) išleisti pranešimus ir ateinančiais metais organizuoti panašaus pobūdžio konferenciją Ukrainoje vėliau Lenkijoje.

2001 m. lapkričio 16 d. Bazilionų vidurinėje mokykloje vykusiame posėdyje, kuriame dalyvavo iš Vilniaus atvykę tėvas Pavlo Jachimec *OSBM* ir dr. Aldona Vasiliauskienė buvo aptarti konferencijos rezultatai. Mokyklos direktorius Rimantas Gorys, pasidžiaugęs konferencijos sėkme, iškėlė mintį apie būtinybę tęsti tokio pobūdžio konferencijas. Tad buvo nuspręsta 2003 m. rudenį, minint mokyklos 230 metų jubiliejų, Bazilionų vidurinėje mokykloje organizuoti kitą tarptautinę mokslinę konferenciją, skirtą vienuolių bazilijonų tolesniems istoriniams tyrimams bei pedagogikos problemoms. Šiai minčiai pritarė ir Šiaulių rajono savivaldybės meras Raimundas Jakutis, ir Šiaulių universiteto Kvalifikacijos instituto direktorė Lidija Ušeckienė.

Konferencijos rezultatai buvo apibendrinti ir Lvove lapkričio 21–23 d. posėdžiuose, dalyvaujant prof. tėvui Porfirijui Pidručnij *OSBM* (Roma), dr. Virai Fris (Lvovas), dr. Marijanui Lozynskiui (Lvovas), tėvui Pavlo Jachimec *OSBM* (Vilnius) ir dr. Aldonai Vasiliauskienei (Vilnius). Buvo nuspręsta 2002 m. rudenį, tėvams bazilijonams pritariant, tarptautinę konferenciją, skirtą bazilijonams, organizuoti Lvove. Kalbėta ir apie galimus išvažiuojamuosius posėdžius. Pritarta minčiai 2003 m. konferenciją organizuoti Bazilionuose.

Posėdžių metu išsikristalizavo pagrindinė būsimų konferencijų tematika, kalbėta apie konkrečių mokslininkų pranešimus. Pasiūlyta susirūpinti platesne masinės informacijos pagalba, nušviečiant konferencijos eigą Lietuvoje, Ukrainoje bei kituose kraštuose.

Lapkričio 22 d. Šeškevičiaus vidurinės mokyklos (ją 44 metus globojo metropolitas Andriejus Šeptickis, ja ir dabar rūpinasi tėvai bazilijonai) vadovybė bei pedagogai dėmesingai klausė informacijos apie Lietuvoje vykusią konferenciją, Bazilionų vidurinę mokyklą ir jos pedagogų būsimos konferencijos viltis. Lvovo Šeškevičiaus vidurinės mokyklos vadovybę nori užmegzti ryšius su Bazilionų vidurine mokykla Lietuvoje, o mokykloje veikiančio Andriejaus Šeptickio muziejaus direktorius, nusipelnęs Ukrainos mokytojas, dr. Igoris Fedik nusprendęs būsimai konferencijai parengti pranešimą.

Be minėto susitikimo su pedagogais, Lvove svečiai iš Vilniaus turėjo ne vieną interviu su televizijos bei spaudos atstovais. Šių susitikimų metu plačiai nuskambo tėvų bazilijonų bei Lietuvos vardas.

Dr. Aldona
VASILIAUSKIENĖ

Redakcinės komisijos prierašas:

Bazilionų vidurinėje mokykloje Šv. Bazilijaus Didžiojo bažnyčios klebonas Jordanas Urbonas konferencijos „Bazilijonai Lietuvoje ir Ukrainoje" organizatorei dr. A. Vasiliauskienei įteikė pirmojo lietuvio, tapusio Rytų apeigų vyskupu, Pranciškaus Petro Būčio MIC* ** Lietuvos universitete 1928 metais skaitytas „Fundamentalinės teologijos" paskaitas: tai beveik 900 puslapių ranka nežinomo studento rašyta knygą. Šiauliuose dr. A. Vasiliauskienė už katalikišką veiklą buvo apdovanota specialia metaline plakete su Šv. Onufrijaus vienuolyno, esančio Lvove, vaizdu, o Vilniuje Šv. Juozapato dieną, Šv. Mišių metu jai, už bazilijonų garsinimą, buvo įteiktas Popiežiaus atminimo medalis. Šis medalis buvo nukaltas Popiežiaus garbei jo lankymosi Ukrainoje proga ir teikiamas už ypatingus nuopelnus katalikybei. Pirmasis Ukrainos Popiežiaus atminimo medalis Lietuvoje ir buvo įteiktas Vilniaus universiteto Istorijos fakulteto vyr. mokslo darbuotojai dr. Aldonai Vasiliauskienei.

* *OSBM* (Ordo Sancti Basilijus Magnum
– Šv. Bazilijaus Didžiojo ordinas) – bazilijonas

** *SJ* (Societas Jesu – Jėzaus draugija) – jėzuitas

*** MIC (Marija Imaculat Conception – Švč. M.Marijos Nekalto Prasidėjimo kunigų marijonų kongregacija) - marijonas

Konferencijos metu. (iš kairės) Vyskupas Juozas Tunaitis, prof. tėvas Porfirijus Pidručnij *OSBM* ir dr. Aldona Vasiliauskienė

2001-ieji karaimų bendruomenės gyvenime

Lietuvos karaimų kultūros bendrija (LKKB) vienija visus Lietuvoje gyvenančius karaimus. Esame įsitikinę, jog kiekvieno jos nario nuveiktas darbas karaimų tautos ir kultūros labui tuo pačiu sudaro ir Bendrijos veiklos dalį.

Džiaugiamės kiekviena karaimų bendruomenės žmonių iniciatyva, ją puoselėjame. Kai sulaukiame kokio idėjų bei pasiūlymų "iš šalies", tuomet suvienijame jėgas su kitų tautų ir net kitų valstybių žmonėmis.

Keli tokio pabūdžio jungtiniai projektai šiemet buvo vykdomi visus metus. Vienas iš jų - kompaktinės plokštelės, skirtos karaimų kalbai mokytis, rengimas. Tobulinama plokštelės techninė kokybė, taisomos klaidos. Plokštelės rengime lietuvos karaimai dalyvauja kaip kalbos ir kultūros žinių pateikėjai, o leidimo procesų rūpinasi idėjos autorė, tiurkologė iš Švedijos Eva Csato bei Japonijos, Australijos kompiuterių specialistai.

Kitas ilgas šių metų darbas -tai knygos (lietuvių kalba) ir kompaktinės plokštelės "Lietuvos tautinės mažumos: kultūros paveldas"(lietuvių, anglų, rusų kalbomis) dalių apie karaimus rengimas. Šių leidinių, kuriuos remia Atviros Lietuvos fondas, pagrindą sudaro interneto svetainės apie Lietuvos kultūrą medžiaga, skirta penkioms tradicinėms Lietuvos tautinėms mažumoms. Jos karaimišką dalį rengė LKKB - pateikiami tekstai, nuotraukos, eilėraščiai, folkloro pavyzdžiai, video, audio medžiaga. Netrukus pasirodysiančią knygą leidžia leidykla "Kronta".

Kaip žinia, karaimų Lietuvoje yra vos pustrečio šimto žmonių, todėl dideliems renginiams LKKB susitelkia ne kasmet. Pernai surengėme smagią tarptautinę Karaimų jaunimo kultūros ir sporto šventę (parėmė valstybinės institucijos, privačios įmonės, užsienio organizacijos), šiemet apsiribojome mažesnės apimties, tačiau ne menkesniais darbais. 2001-uosius metus pradėjo naujai išleistas "Karaimų kalendorius", skirtas 2001-2051 metams (parėmė LR vyriausybė ir Suomijos kultūros fondas). Jį sudarė velionis vyresnysis dvasininkas Mykolas Firkovičius, o leidimui paruošė Karina Firkavičiūtė ir Vladimiras Maškevičius, įvairiopa pagalba prisidėjo Lietuvos karaimų religinė bendruomenė bei LKKB.

Pavasarį LKKB buvo atstovauta Torūnėje (Lenkija) vukusioje tarptautinėje bibliotekų ir dokumentacijos centrų (ABDOS) konferencijoje - Lena Špakovskaja ten perskaitė pranešimą apie karaimikos rinkinius lietuvos bibliotekose.

2001 m.gegužės 22-31 d. Trakų savivaldybės biblioteka kartu su LKKB surengė "Karaimų dienas". Buvo pristatytos bibliotekoje saugomos knygos karaimų tema, surengta dailininkės Nadieždos Zajončkovskos tapybos darbų paroda, literatūros ir poezijos vakaras, Michailas Zajončkovskis pasakojo apie karaimus karius ir jiems skirtą paties parengtą leidinį "Karaimai kariuomenėje".

Kiek neįprastas buvo dar vienas 2001 m. pavasario renginys. Šiuolaikinio meno centras Vilniuje surengė Lietuvos dailininkų parodą "Egzotika". Vienas jos dalyvių, karaimas dailininkas Audrius Novickas pristatė savo meninį projektą "Karaimų kalendorius". Įgyvendinant dailininko idėją aktyviai dalyvavo ir karaimų bendruomenės nariai. Autorius juos fotografavo, o vėliau pagal savo sumanymą nuotraukas iškabino kartu su kalendoriaus lentelėmis ant parodos salės sienos. Egzotiškumo momentas čia buvo pats atviriausias - tokia nedidelė, Lietuvos kontekste tikrai egzotiška tauta visaip saugo savo gyvybingumą, nepaisydama pesimistiškų prognozių, kalendorių turi apskaičiavusi net iki 2400 metų (išleista tik jo dalis 50-čiai metų).

Nepaprastai smagu pažymėti atgyjančius vaikų veiklos ženklus. Kartu su Trakų nacionaliniu parku šią vasarą Trakuose buvo surengtas karaimų vaikų dailės pleneras, kurio rezultatas - vaikų piešinių paroda Užtrakio dvare. Su vaikais dirbo ir piešimo mokė Nadieždа Zajončkovska. Jos sumanyta darbų tema "Trakai, jų istorija" labai išraiškingai įsikūnijo vaikų piešiniuose. Net tėvai ir seneliai buvo džiaugsmingai nustebinti ryškiais vaikų talentais. Todėl tikėtina, kad ši iniciatyva nenutrūks - norėtume ir toliau bendradarbiauti su Trakų nacionalinio parko vadovais, suprantančiais dėmesio vaikams svarbą, palaikančiais ir inicijuojančiais modernias kultūros darbų idėjas. Kartu su paroda buvo parengta ir trumpa, vaikų suvaidinta karaimų gyvenimo Lietuvoje inscenizacija (kuratorė Lena Špakovskaja).

Kitas vaikams skirtas LKKB renginys vasarą - savaitę trukusi stovykla prie Trakų (parėmė Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas). Stovyklos vadovai sumaniai jungė žaidi-

Karaimiškas vakaras Trakų bibliotekoje, 2001 m.

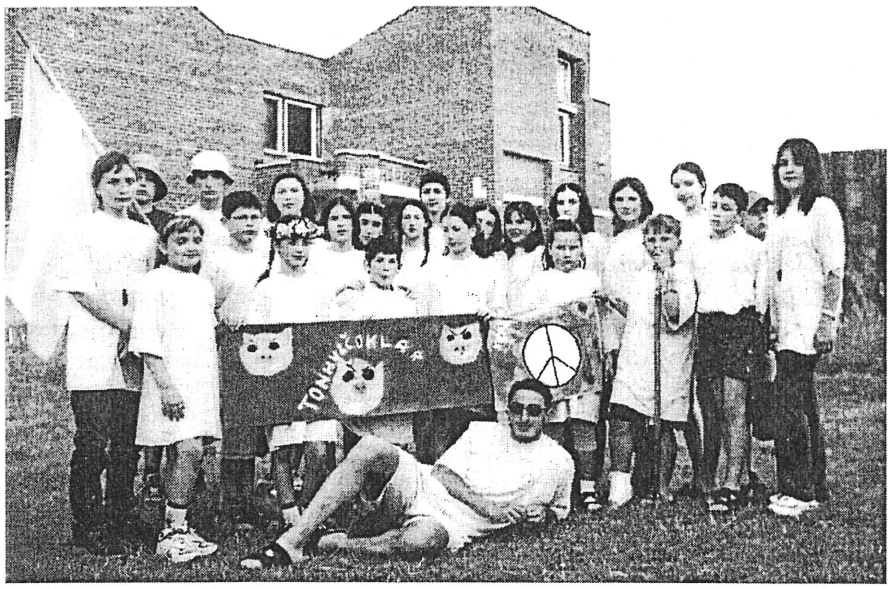

Karaimų vaikų prie Trakų, 2001 m.

mus, maudynes, daineles su karaimų kalbos pamokėlėmis, karaimų istorijos ir kultūros pasakojimais. Stovyklos kuratorė Irina Abragamovič džiaugėsi, kad vaikai noriai atvyksta į šią jau trečius metus rengiamą stovyklą, šiemet sukvietusią 18 vaikų. Jiems patinka pabūti atskirai nuo tėvų, o tėvai vertina vaikams suteikiamas galimybes sužinoti jų istorines bei kultūrines šaknis, būti kartu su tautiečiais, tvirtinti su jais draugystę vardan bendro siekio išlikti. Šiemet rudenį atkurtas prieškario laikais veikęs "Moterų būrelis" turėtų prisidėti prie analogiško pobūdžio veiklos, dar labiau sustiprintos moteriška ir motiniška intuicija.

Tokia švietiamojo pobūdžio veikla remiasi iš įvairių šaltinių gaunama informacija. Tai ir praeities leidiniai, ir naujai rengiamos publikacijos. LKKB planuoja išleisti minėtos knygos "Karaimai kariuomenėje" M.Zajončkovskio sudarytą tęsinį (jo parengimui gauta dalis lėšų iš LR Kultūros ministerijos), be to, nemažai įvairių rašinių pasirodo Trakų ir Vilniaus periodinėje, mokslinėje spaudoje.

Atskira eilute būtina pažymėti ir naujai Lietuvos (bei karaimų) mokslo istorijoje besiveriantį puslapį - įvairius bakalauro, magistro, daktaro laipsnio darbus karaimų temomis. Intensyvi veikla šia kryptimi vyksta Vilniaus universiteto Istorijos fakultete, kur įkurtas Kultūrinių bendrijų studijų centras. Tačiau atsiranda darbų ir iš kitų mokslo sričių. Karaimų bendruomenės nariai tuomet tampa šių darbų respondentais, informacijos pateikėjais. Svarbu pažymėti, kad dėmesys kreipiamas ne tik į praeitį, į istorinius dalykus, bet mėginama apibrėžti ir suvokti būtent šiandienos situaciją. Jos skausmingumą karaimai jaučia ypatingai stipriai. Vienas tokio tipo darbas - tai šio rašinio autorės daktaro disertacija "Lietuvos karaimų religinė muzika", apgintas lietuvos muzikos akademijoje. Kitas - Vilniaus universiteto Socialinės teorijos katedros magistrantės Rasos Tamošiūnaitės magistro darbas 'Kultūriniai lyties ir etno stereotipai: empirinis Lietuvos karaimų etninės grupės tyrimas".

Nors 2001-ieji jau baigiasi, tačiau mes žiūrime į ateitį, norime veikti, ieškoti naujų idėjų ir jas įgyvendinti. Branginame mums rodomą valstybės institucijų bei privačių asmenų dėmesį, įvairius pasiūlymus ir idėjas, kūrybingą bendradarbiavimą. Ir toliau tikimės ne vien tik sulaukti paramos, bet ir išlaikyti draugiškus ryšius su visais kolegomis, bendradarbiais bei rėmėjais.

Dr.Karina FIRKAVIČIŪTĖ,
Lietuvos karaimų kultūros
bendrijos pirmininkė

Tėvynainių paradas Maskvoje

Maskvoje vyko tėvynainių, gyvenančių užsienyje, kongresas, surinkęs per 600 delegatų iš 47 pasaulio valstybių - NVS, Baltijos šalių, tolimojo užsienio. Kongreso iniciatoriais ir rengėjais buvo Rusijos Prezidentas ir Vyriausybė. Kongreso išvakarėse buvo priimta tėvynainių paramos koncepcija ir konkreti programa. Koncepciją sudaro dvi dalys: viena skirta tėvynainiams, gyvenantiems Nepriklausomų valstybių sąjungos ir Baltijos šalyse, kita - tolimojo užsienio gyventojams. Dokumente pateikiama tėvynainio sąvoka. Tai asmenys, nepriklausomai nuo jų tautybės, asocijuojantys save (pagal kultūrines bei dvasines pozicijas) su istorine Tėvyne - Rusija. Taip šios sąvokos kūrėjai nieko neįžeidė - Tėvynėje gyvena 176 tautybių atstovai. Tėvynainių palaikymo koncepcija - vienas iš trijų (dar yra migracijos politikos ir pasienio bendradarbiavimo programos) svertų, kurie turi užtikrinti žmonėms, gyvenantiems už Rusijos sienų, glaudų bei teisiškai pagrįstą ryšį su Tėvyne, galimybes išsaugoti kalbą ir kultūrą. Taigi, šeimininkai sutiko svečius netuščiomis rankomis. Lietuvos delegacijos sudėtyje buvo 30 žmonių. Savo įspūdžius pasakoja Lietuvos delegacijos narė, Lietuvos rusų visuomeninių organizacijų koordinacinės tarybos pirmininkė Tatjana Michniova:

- Kongreso darbas prasidėjo Rusijos prezidento Vladimiro Putino pranešimu. Pranešime buvo suformuluoti pagrindiniai principai, kuriais remiantis toliau bus vystomi Rusijos ir tėvynainių santykiai. Pirmiausia prezidentas pabrėžė būtinybę sumažinti valstybinių struktūrų, kuruojančių darbą su tėvynainiais, skaičių. Iš tiesų, praėjus keletai dienų, buvo priimtas sprendimas apie Federacijos ir nacionalinės politikos ministerijos panaikinimą bei jos funckijų perdavimą trims skirtingoms žinyboms. Ryšiu su tautiečiais klausimai pereina Rusijos užsienio reikalų ministerijos žinion, o tai reiškia, kad vietose juos spręs Rusijos ambasados.

Prezidentas konstatavo, kad žymiai sumažėjo informacinis srautas rusų

kalba postsovietinėse šalyse, tačiau nieko nepasakė apie Rusijos paramą šioje srityje. O apie tai, kad rusų mokyklos gaudavo ir gaus Rusijos paramą, jis pasakė, jog pirmiausia ši parama bus skiriama rusų kalbos mokymui. Bus organizuojamos mokytojų stažuotės. Iš tiesų, tokiose stažuotėse dalyvavo Lietuvos mokytojai. Kongreso metu dvi rusų kalbos mokytojos - Irina Vološina iš Vilniaus ir Nina Bunina iš Visagino buvo apdovanotos kaip geriausios metų mokytojos.

Prezidentas V.Putinas naujai apibrėžė Rusijos migracinę politiką, akcentuodamas, kad turi būti keliami tik įvykdomi uždaviniai. Ir šiuo aspektu, požiūris į tėvynainius nesikeičia. Prezidentas pabrėžė, kad Rusija laukia jų, suprasdama, jog jie atsineš su savimi ir kultūrinį potencialą, ir mokslinį, ir naujus ekonominius ryšius. Būtent tėvynainiai gali padėti Rusijai, vedant konstruktyvius dialogus su užsienio partneriais. Pabaigoje jis išskyrė dvi pagrindines kryptis: Rusija sieks išsaugoti tėvynainių tautinę kultūrą ir gins nuo diskriminacijos.

Vertinant kongresą, galima išskirti svarbiausią - tai galimybė tiesiogiai aiškintis tas problemas, kurias kėlė pasisakantys ar jos buvo aptartos sekcijose. Galima aiškiai suvokti kokios situacijos atneš kokias pasekmes. Net pas tėvynainius iš buvusios Sąjungos problemos tiek skirtingos, kad pirmiausia reikia nagrinėti tos šalies politinę-ekonominę situaciją, o tik po to, įvertinus situaciją, spręsti apie tėvynainių padėtį šalyje. Net tarp Baltijos šalių "panašumo" nėra. Lietuva išsiskiria ramia ir subalansuota politika tautinių mažumų, ir mūsų - rusų, atžvilgiu. Atskirose valstybėse ir šiandien valstybės klausimai yra sprendžiami ne taikiu būdu. Mūsų Lietuva šito išvengė... Ir dėkui Dievui!

Man teko dayvauti keliuose tėvynainių kongresuose ir suvažiavimuose. Ir jeigu devinto dešimtmečio pradžioje tolimąjį užsienį atstovaudavo kilmingų rusų aristokratų ar pirmos ir antros emigracijų atstovai, tai šiame kongrese tolimąjį užsienį atstovavo paskutinės emigracijos rusai. Iš Suomijos, Italijos, Vengrijos ir Vokietijos atvyko jauni žmonės, suprantantys rusų kultūros vertę ir žinantys, kad privalo šį turtą išsaugoti bei perduoti savo vaikams. Jie suvokia rusų kultūrą ne tik kaip dvasinę vertybę, bet ir kaip materialų turtą. Ir, kaip vakarietiško mentaliteto žmonės, žino kaip iš šių vertybių "padaryti" pinigus. Su tuo mes susiduriame ir Lietuvoje. Pažiūrėkime į Lietuvos teatrą. Ir Nekrošius, ir Koršunovas savo kūryboje eksploatuoja būtent rusų kultūrą, taip jos autoritetu įgydami ne tik šlovę, bet ir pinigus.

Rusų visuomeninės struktūros tolimajame užsienyje koncentruojasi apie rusų kultūros centrus, kuriuos kuruoja "Ruszarubežcentr", vadovaujamas Valentinos Tereškovos. Danijoje rusų visuomeninės organizacijos net pravedė suvažiavimą, kad išrinktų delegatus į šį kongresą. Į kongresą atvyko rusai iš Indonezijos, Australijos, Brazilijos, Izraelio, JAV... Šiame fone paprasta įsivaizduoti tą kelią, kuriuo po kelerių metų eis Lietuvos rusų diaspora.

Man dažnai sakoma, kad Rusija turi padėti, nes ji tai deklaravo 1995 metų programoje. Tačiau jau praėjo šešeri metai. Pasikeitėme mes, pasikeitė Rusija ir jos programos, skirtos tėvynainiams. Ir kongreso metu mes aiškiai pajutome šių santykių naujumą. Rusija aiškiai sako, kad mes - savų valstybių piliečiai ir savo interesus turime realizuoti namuose, remdamiesi savo šalies įstatymais bei atsižvelgiant į savo galimybes.

Nuo teorijos prie praktikos Europos regioninių ir mažumų kalbų chartija

Šių metų lapkričio 30 – gruodžio 1 dienomis Noordwijkerhoute (Nyderlandai) įvyko konferencija skirta Europos regioninių arba mažumų kalbų chartijai, kurią surengė Europos Taryba ir Nyderlandų Užsienio reikalų ministerija. Konferencijoje dalyvavo apie 180 dalyvių iš 37 šalių, taip pat Europos Sąjungos, Europos Tarybos institucijų ir nevyriausybinių organizacijų atstovai ir ekspertai.

Kaip buvo pažymėta konferencijoje, šiuolaikiniame pasaulyje kalbos dažnai yra diskriminuojamos arba izoliuojamos, kartais jų atžvilgių vykdoma aparteido politika. Europai būdingas didesnis kalbinis pakantumas negu kitiems pasaulio regionams, kuriuose vyrauja kalbinio asimiliavimo tendencija.

Buvo atkreiptas dėmesis į tai, kad adekvataus statuso suteikimas regioninėms arba mažumų kalboms, stiprina politinį stabilumą. Pabrėžta, kad įgyvendinant chartiją valstybiniame ir regioniniame lygyje ypač svarbus pačių tautinių mažumų dalyvavimas. Centrines valdžios dažnai nesiryžta skirti daugiau laisvės regionams. Toks elgesys tik stiprina neigiamus reiškinius ir prisideda prie dezintegracinių tendencijų susiformavimo.

Konferencijos metų daug dėmesio buvo skirta chartijos vykdymo efektyvumo įvertinimui. Chartija priklauso dokumentams, kurių vykdymui taikoma stebėsena. Chartiją ratifikavusi valstybė rengia ataskaitą kurią įvertina Europos Tarybos ekspertų komitetas. Šis įvertinimas yra visapusiškas. Ypač atsižvelgiama į praktines priemones ir jų vykdymą. Ekspertų komitetas išanalizavęs ataskaitą ir susipažinęs su padėtimi vietoje, parengia raportą, kuris perduodamas Europos Tarybos Ministrų komitetui. Jo pagrindu Ministrų komitetas atsiskaitančiai šaliai teikia rekomendacijas.

Konferencijoje kalbėta apie šalių (Nyderlandų, Didžiosios Britanijos, Vokietijos, Suomijos, Vengrijos) kurios ratifikavo chartiją kalbinė politiką ir įgyvendinimo praktiką.

Nemažai dėmesio skirta valstybės institucijų ir nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimui įgyvendinant chartijos nuostatas. Pabrėžta, kad NVO užduotis ne kritikuoti valstybės, bet prisidėti tobulinant priemones, skirtas regioninių arba mažumų kalbų išsaugojimui.

Buvo pasiūlyta, prie ET įkurti Europos lingvistinės įvairovės centrą. Šis pasiūlymas bus apsvarstytas Europos Taryboje.

Daugiakalbė Europa – praeitis, dabartis, ateitis

Europos Taryba, paskelbusi 2001 metus - Kalbų metais Europoje, siekia populiarinti kalbų įvairovę, išsaugoti jų plėtotę, skatinti žmones domėtis kalbomis ir palaikyti lingvistinę toleranciją tarp tautų. Per pastaruosius keturis šimtmečius Europoje formavosi tautinės valstybės, ir joms buvo svarbu kartu su sienų apsaugos bei muitų politika, reguliarios kariuomenės sukūrimu bei nacionalinio tapatumo simbolika, įtvirtinti vieną nacionalinę kalbą. Mokyklos, aukštosios mokyklos, spauda padėjo sunorminti ir pakeisti šias kalbas. Mažumų kalbomis niekas nesirūpino arba įvairiomis politinėmis aplinkybėmis jos buvo sumenkintos iki "antrarūšės" kalbos statuso. Šiandien viskas sparčiai keičiasi priešinga linkme: politikoje griaunami muitinių barjerai, kuriamos tarptautinės taikos palaikymo pajėgos, atsiveria valstybių sienos. Pastaraisiais dešimtmečiais visoje Europoje vykdoma pagarbos tautinių mažumų kalboms politika ir 2001 metai paskelbti Europos kalbų įvairovės šventė.

Minėdami šią šventę, Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas prie LRV pakvietė Lietuvoje gyvenančių tautinių mažumų atstovus, nevyriausybinių organizacijų vadovus ir visus, besidominančius kalbų įvairovės klausimais, į tarptautinį seminarą "Daugiakalbė Europa – dabartis, praeitis, ateitis". Seminare pranešimus skaitė Vilniaus Universiteto dėstytojai prof. Valerijus Čekmonas, prof. Olegas Poliakovas, dr. Lauras Bielinis, dokt. Vladislav Sotirovič, dr. Pavel Lavrinec, prof. Sergejus Temčinas ir VU Kultūrinių bendrijų centro svečias iš Prancūzijos dr. Yves Plaseraud, Lenkų instituto direktorė dr. Malgorzata Kasner, Tautinių mažumų ir išeivijos departamento generalinis direktorius dr. Remigijus Motuzas bei Valstybės lietuvių komisijos specialistė Vilija Ragaišienė. Seminare buvo daug diskutuojama politiniais, socialiniais bei kultūriniais kalbų vartojimo klausimais, aptarta svarbios praeities ir dabarties aktualijos, susijusios su kalbų vartojimu Europoje ir Lietuvoje bei su kalbų mokėjimu, atveriančiu tautų kultūros paveldo pažinimo galimybes ir ateities vizijas.

Seminaro pranešėjai

Europos kultūros istorijoje pastebimi du iš esmės prieštaringi Europos kalbų vystymosi keliai. Visų pirma, Europos kultūra per šimtmečius ieškojo bendros ir universalios kalbos, kuri užglaistytų jos lingvistinius įvairumus. Tačiau šiandien niekas negali paneigti Europos kalbų gausybės ir įvairovės, ir kiekvienos kalbos, net pačios "mažiausios", svarbumo, išreiškiant tam tikros etninės grupės "dvasią" ir tūkstantmetę tradiciją. Nuo Švietimo epochos laikų universalios ir tobulos kalbos kūrimo projektuose atsispindi, kad tarptautine kultūros kalba tapo prancūzų. Šį požiūrį kritiškai įvertino *prof. Yves Plaseraud,* trumpai aptardamas tautinių mažumų kalbų eliminavimo procesus Prancūzijoje po 1789 metų Revoliucijos. XIX a. formuojantis moderniajai Prancūzijos valstybei, prancūzų kalba, kuria kalbėta tik nedidelėje Luaro slėnio teritorijoje, buvo paskelbta "laisvės kalba", ir tuo metu įgyvendinus švietimo reformas, praktiškai buvo nulemta, kad XX a. pradžioje išsilavinęs elitas jau kalbėjo vien "Respublikos kalba", ignoruodamas mažumų kalbų egzistavimą. Šiuo metu Prancūzijoje dar vartojamos keletą tautinių mažumų arba dar vadinamų teritorinių mažumų kalbos: tai elzacų ir lotaringų (jomis kalba apie 1,5 milijonas gyventojų), bretonų (apie 250 000 gyventojų), baskų (apie 50 000 gyventojų), katalonų (apie 150 000 gyventojų), korsikiečių (apie 150 000 gyventojų), oksitanų (3 milijonai gyventojų dar šią kalbą žino, bet realiai vartoja buityje apie 100 000) ir flamandų (30 000 gyventojų), taip pat prie tautinių mažumų kalbų priskiriamos žydų (judėjų-ispanų kalba) ir romani kalba. Nuo septintojo XX a. dešimtmečio privačių iniciatyvų dėka imta steigti privačias mokyklas, kur mokoma ir tautinių mažumų gimtosios kalbos. Remiantis statistika, tokiose privačiose mokyklose mokosi apie 2 proc. visų mokinių. Dabartiniu metu, kai prancūzų kalba prarado tarptautinės kultūrinės kalbos statusą ir pasaulis akcentuoja kultūros įvairovės svarbumą, autoriaus nuomone, Prancūzijos visuomenė turėtų labiau susirūpinti savo regioninėmis tautinėmis mažumomis, jų kalba ir kultūra. Tuo tarpu Pietryčių Europos pavyzdys, buvusios Jugoslavijos patirtis, iliustruoja nacionalinės kalbos svarbumą tautinės ideologijos ir valstybės kūrimo procesams ne tik XIX amžiuje, bet net ir XX amžiaus pabaigoje. VU dėstytojas *Vladislav Sotirovič* išdėstė lingvistinio nacionalizmo kontūrus, aptardamas serbų, kroatų ir bosnų tautų identiteto modelį. Pietų slavų nacionalinio identiteto formavimosi istorija parodo, kad lingvistinis susikaldymas traktuojamas ne kaip vengtinas, o kaip etninės tapatybės ir politinės teisės dalykas, kurio kaina verta net pilietinio karo. 1992 metais musulmonai bosnai, reikalaudami garantijų jų etno-lingvistinei grupei į nepriklausomą nacionalinę valstybę, paskelbė, kad visi Bosnijos-Hercogovinos gyventojai vartoja vieną "bosnų" kalbą (iki tol tokia kalba buvo nežinoma), kuri neva skiriasi nuo serbų ir kroatų, ir identifikuoja vieną bosnų tautą, turinčią teisinį pagrindą sukurti nepriklausomą valstybę. 1992 balandžio 6 d. Bosnija-Hercogovina paskelbta nepriklausoma respublika. Tačiau kiti Bosnijos-Hercogovinos gyventojai serbai ir kroatai nepritarė tokiai "bosnų tautybės" teorijai, argumentuodami, kad "bosnai", kalbantys ta pačia serbų-kroatų kalba, esą tie patys serbai ir kroatai, todėl Bosnijos-Hercogovinos teritorija turėtų būti padalinta į serbų ir kroatų gyvenamas vietoves ir atitinkamai prijungtos prie

Serbijos ir Kroatijos. Devynioliktojo amžiaus principo "viena kalba - viena tauta - viena valstybė" įgyvendinimas šioje Europos dalyje atnešė labai liūdnas pasekmes paskutiniame dvidešimtojo amžiaus dešimtmetyje, kai karinėmis priemonėmis buvusios Jugoslavijos respublikų valstybinės sienos nustatytos pagal atskirų, nors ir labai tarpusavyje gimininguų, kalbų vartojimo ribas.

Lietuvos patirtis pateikia kitokią, taikesnę, praktiką Europos kontekste. Aptardamas tautinės politikos realizavimo modelius Lietuvos politinių partijų programose, VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto dėstytojas *Lauras Bielinis* trumpai aptarė normalios tautybių tarpusavio santykių kultūros rezultatus, susiformavusius Lietuvoje per nepriklausomybės dešimtmetį. Pranešėjas išdėstė keletą tendencijų, kurios parodo dabartinių politinių partijų požiūrį į tautinės kalbos bei tautinių interesų realizavimą. Jis pastebėjo lingvistinį, demografinį, ekonominį, politinį, kultūrinį, etnografinį bei konfesinį tautinės kalbos bei tautinės politikos realizavimo aspektus, kurie politiniuose partijų dokumentuose yra neutraliai ir normatyviškai suderinti, tačiau tie aspektai pačiose partijų programose turi pakankamą interpretacinį potencialą, kad kritiniu momentu pavirstų programine radikalių reikalavimų bei radikalių veiksmų baze. Akivaizdu, kad tiek oficialioji valdžia, tiek politinės partijos apsiriboja abipuse situacijos konstatacija bei tenkinasi susiklosčiusiu stabilumu tautiniuose santykiuose. Politologo nuomone, daugelio nesusipratimų bei iškylančių pretenzijų valdžiai šaltinis yra ne tiek politinio pobūdžio, ką demonstruoja politinių partijų lojalumas žmogaus teisių bei kultūrinės autonomijos principams, kiek ekonominio pobūdžio. Dėl nepakankamų finansinių, ūkinių bei kadrų resursų, tautinės kalbos ir tautinės politikos realizavimo srityje, kaip ir daugelyje kitų sričių, reikia tenkintis minimalia valstybės bei visuomenės pagalba, tokiu būdu daugiau palaikant šiandien jau susiklosčiusią esamą situaciją.

Daugiakalbis kontekstas ir įvairių kalbų vartojimo tendencijos visuomeniniame gyvenime pastebimi ir nepriklausomos Lietuvos valstybės laikais 1918-1940. Vilniaus Universiteto Rusų filologijos katedros dėstytojas *Pavel Lavrinec* kalbų įvairovės problemą tyrinėjo, remdamasis konkrečiai rusų kalbos vartojimo faktoriais visuomeniniame gyvenime. Rusų kalba turėjo dvejopą reikšmę tuometinėje Lietuvos visuomenėje. Neigiami rusų kalbos vartojimo reiškiniai sietini su carizmo jungo praeitimi ir neigiamais Imperinės Rusijos politikos padariniais. Tačiau daugeliu atveju vyravo ir kitokie vertinimai. Rusų kalba nepriklausomos Lietuvos visuomeniniame gyvenime atliko kultūrinę funkciją. Nemažai politinio ir kultūros elito atstovai ne tik vidurinį, bet ir aukštąjį išsilavinimą buvo įgiję dar prieš Pirmąjį Pasaulinį karą rusų kalba rusų kultūros centruose Peterburge ir Maskvoje. Be to, nuo 1920 metų rusų kalbos žinojimo svarbumas buvo siejamas su kaimyninės Rusijos ekonominiu, moksliniu, techniniu ir kultūriniu potencialu, bei tarpregioninio bendradarbiavimo kriterijumi. Pavyzdžiui, susirašinėjimas su Ryga ir Talinu iki pat trečiojo dešimtmečio pabaigos vyko rusų kalba. Siekiant kitataučių lojalumo Lietuvos Respublikai, lietuviai inteligentai leido laikraščius rusų kalba, kur aiškino Lietuvos valstybės tikslus ir siekė įtraukti nelietuvius gyventojus, įgyvendinant bendranacionalinius uždavinius. Žiniasklaidoje buvo skelbiama teisių ir laisvių apsauga visiems Lietuvos Respublikos gyventojams, taikaus sugyvenimo principai, išlaikant dvasinę ir kultūrinę įvairovę. Pranešėjo nuomone, rusų kalba Lietuvos visuomeniniame gyvenime atliko labiau bendravimo tarp įvairių tautų funkciją, ir nebuvo nacionalinio identiteto stirpinimo kriterijumi.

Dvidešimt pirmajame amžiuje daugiakalbiškumo principai ir įvairių kalbų vartojimo funkcijos dar labiau plėsis. Kalbų galimybes Lietuvoje ir jų įvairovės vizijas būsimojoje Europos Sąjungoje aptarė Tautinių mažumų ir išeivijos departamento direktorius Remigijus Motuzas, nagrinėdamas Europos Regioninių arba mažumų kalbos chartiją. Chartijoje apibrėžiami tarptautiniai standartai, kuriais remiantis skirtingos ir įvairios kalbos yra puoselėjamos, saugomos bei vartojamos viešajame gyvenime. Švietimas, visuomenės informavimo priemonės, komunikacija su valstybinėmis institucijomis, ekonominio, socialinio bei kultūrinio bendravimo ir bendradarbiavimo aspektai nubrėžia pagrindinius šio tarptautinio dokumento tikslus, kurie yra įsitvirtinę Lietuvos teisinėje bazėje ir praktinėje veikloje. Chartijos nuostatos atsispindi Lietuvos švietimo sistemoje – veikia tautinių mažumų bendro lavinimo mokyklos, sekmadieninės mokyklos ir mažumų kalbos dėstomos kaip atskira disciplina. Vietos administracinėse institucijose ir viešosiose įstaigose greta valstybinės kalbos taip pat vartojamos regioninės arba mažumų kalbos. Regioninės ar mažumų kalbos negali būti pripažintos oficialia kalba, tokį statusą turi tik valstybinė kalba, tačiau vietose suteikta teisė plačiau vartoti įvairias kalbas pagal poreikius. 1997 metų Nacionalinio tyrimų centro duomenimis Šalčininkų ir Vilniaus rajonų gyventojai bendrauja trimis kalbomis – lietuvių, lenkų ir rusų, priklausomai nuo to, kokia kalba kreipiasi lankytojai ir kaip tą kalbą moka tarnautojas. Tyrimas rodo, kad pirmenybė atitenka rusų ir lenkų kalboms. Rusų kalba dominuoja kaip bendravimo priemonė tarp daugelio tautybių. Visaginas yra vienas iš pavyzdžių, kur rusiškai tarpusavyje bendrauja įvairios tautos. Chartijos nuostatos nesuteikia tautinėms mažumoms daugiau politinių teisių ar politinių privilegijų, bet praplečia kultūrines kalbų vartojimo ir puoselėjimo galimybes. Regioninių arba mažumų kalbos, pasak direktoriaus, yra vertinamos kaip komunikacijos, ir svarbiausia, kaip tautinio identiteto bei Europos kultūrinio palikimo išsaugojimo priemonė.

Be minėtų temų buvo aptarta kalbos vartojimo perspektyvos globalizacijos ir masinės kultūros kontekste, lingvistiniai asmenybės saviraiškos kriterijai, užsienio kalbų mokymosi privalumai dalyvaujant regioniniuose, nacionaliniuose bei visos Europos demokratiniuose procesuose. Pranešėjai išvadose pabrėžė, kad kiekviena kalba yra tam tikras pasaulio modelis ir turėdami kuo įvairesnių būdų, kaip apsakyti pasaulį, jaučiamės turtingesni, todėl privalome pasirūpinti, kad kalbos būtų išsaugotos. Seminaro pabaigoje Marijos Krupoves atliekamos įvairių tautų dainos dar kartą parodė, kad daugialypio Europos kontinento gyventojai negali negirdėti žmonių kalbų polifonijos.

Vilana PILINKAITĖ-SOTIROVIČ,
Tautinių mažumų skyriaus
vyresnioji specialistė

Kaip bendrauti su žiniasklaida?

Kaip bendrauti su žiniasklaida? Tokia tema seminaras, kurį surengė Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas, įvyko Tautinių bendrijų namuose. Seminare dalyvavo Tautinių bendrijų tarybos nariai, tautinių mažumų visuomeninių organizacijų vadovai. Pranešimą skaitė Vilniaus universiteto Žurnalistikos instituto docentas dr. Žygintas Pečiulis.

Viešieji ryšiai, sugebėjimas pristatyti savo institucijos, organizacijos veiklą šiandien yra labai svarbi viso darbo dalis.

Kaip reikia tai daryti? Pranešėjas supažindino seminaro dalyvius su žiniasklaidos darbo ypatumais, reikalavimais pateikiamai medžiagai ir kt.

Seminare buvo pažymėta, kad Nacionalinio radijo ir televizijos laidose nušviečiamas tautinių bendrijų gyvenimas ir veikla. Lietuvo radijas ir televizija reguliariai transliuoja laidas tautinėms mažumoms ir tautinių mažumų kalba. Spaudoje nuolatinių rubrikų šiomis temomis nėra, medžiagos spausdinamos retkarčiais, nėra sistemos. Žiniasklaida mėgsta aprašinėti pasitaikančias konfliktines situacijas tautinių mažumų organizacijose. Tačiau skaitytojai mažai supažindinami su Lietuvoje gyvenančių tautų papročiais, tradicijomis, kultūra.

Žiniasklaida, rašydama apie kriminalinius įvykius, neturi nurodyti įtariamųjų padarius nusikaltimus tautybę. Tačiau dienraštyje "Lietuvos rytas" sutiksime antraštes "Mieste siautėja nepagaunamas čigonas", "Saugokitės čigonų", "Tarp nusikaltėlių – čigonas", ir pan. Tokia žiniasklaidos pozicija įžeidžia šios tautybės žmones, nepadeda stiprinti visuomenėje tolerancijos, prieštarauja Europos tarybos nuostatoms.

Seminare buvo aptarta, kaip pačios tautinės bendrijos turėtų pristatyti žiniasklaidoje savo veiklą, kad ji būtų nušviečiama objektyviau ir plačiau.

J.R.

Knygų lentynoje

P. Skorinos žygdarbis

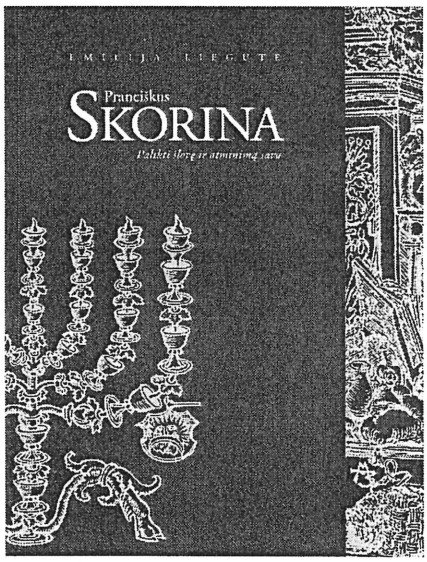

Knygynuose pasirodė E.Liegutės knyga "Pranciškus Skorina. Palikti šlovę ir atminimą savo". Tai esė apie didį žmogų, kurio gyvenimas buvo žygdarbis, skirtas knygoms. Praėjo daugiau kaip 450 metų nuo to laiko, kai gyveno ir kūrė P.Skorina. Tačiau jo vardo neišdildė amžių ūkanos. Jis bus gyvas visada, kol gyvuos žmonija ir jos didysis stebuklas knyga.

Ką mes šiandien žinome apie P.Skoriną? Deja, nedaug. E.Liegutės knyga primins svarbiausius P.Skorinos gyvenimo etapus. Baigęs Krokuvos universiteto filosofijos fakultetą, Kopenhagoje apgynęs daktorantą, P.Skorina buvo europinio išsilavinimo, europinės kultūros žmogus. Daug keliavęs, gyvenęs ir dirbęs Venecijoje, Prahoje didysis baltarusis sėmėsi viso kuo turtinga buvo to meto Europa. Ir ne tik sėmėsi, bet labai greitai pradėjo pats duoti. Prahoje 1517 m. P.Skorina išleido pirmąją baltarusių knygą "Psalmyną". Dar apie dvejus metus - iki 1519 m. pabaigos jis išleido 22 likusias Biblijos knygas. Tai titaniškas darbas. Prisiminkime: Martynas Liuteris Biblijos vertimui ir leidybai sugaišo trylika metų (1522-1534).

Mus, aišku, labai domina P.Skorinos Vilniuje praleisti metai. Kada jis atvyko į Vilnių tiksliai nėra žinoma, tačiau 1522 m. jau buvo išleista pirmoji vilinski knyga "Mažoji kelionių knygelė".

Vilniuje P.Skorina tęsė savo leidybinį darbą, dėdamas į jį daug vilčių, deja, joms nebuvo lemta išsipildyti. Čia buvo išspausdintos tik dvi Biblijos knygos.

Pragyvenęs Vilniuje daugiau kaip 10 metų, P.Skorina 1535 m. išvyko į Prahą, kur jam likimas nebuvo gailestingas.

E.Liegutės knyga apie P.Skoriną patraukia savo lakonišku stiliumi, švelnia lyrika. Knygą puošia daug istorinių graviūrų. Jose - to meto valdovai, miestų vaizdai, heraldika, pinigai, apyvokos daiktai ir, aišku, spaustuvės, kuriose buvo spausdinamos P.Skorinos knygos, kad iš čia iškeliautų į platų pasaulį ir po daugelio šimtmečių "paliktų šlovę ir atminimą savo".

Jonas RUMŠA

Autorius eina čigonų pėdsakais

Angus Fraser

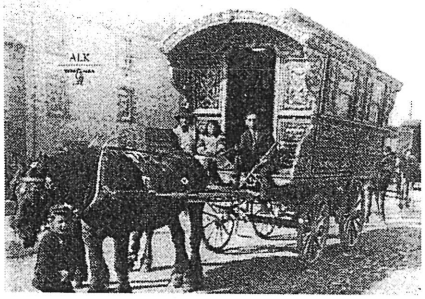

Prisimenu, kaip vaikystėje mano gimtąjį miestelį užplūsdavo čigonai. Žmonėms tai būdavo keista atrakcija. Tuomet jie galėdavo atsikratyti senų skudurų ir ne vietoje padėtų daiktų.

Be to, miestelio gyventojams tai būdavo puiki proga išlieti ant čigonų visą susikaupusį įtūžį ir iki valios prisityčioti. Tačiau niekas tiksliai nežinojo, nei kas tie čigonai, nei kodėl jie neturi nuolatinių namų, nei kuo patrauklus toks jų gyvenimo būdas.

Anglų autorius A.Fraserio knyga

"Čigonai" (leidykla "Tyto alba", vertė L.Rybelis) suteikia puikią galimybę skaitytojams nukeliauti visą ilgą, įdomų ir prieštaringą čigonų istorijos kelią, besidriekiantį nuo ankstyvųjų viduramžių iki šių dienų.

A.Fraseris šiame iš esmės istoriniame veikale aptaria čigonų migraciją ir persekiojimą, taip pat gilinasi į jų gyvenimo būdo savitumus, kultūros, religijos sampratą.

Didžiojoje šios knygos dalyje bandyta atsakyti į klausimą, ar pažeidžiama mažuma turi teisę į savitumą: šis klausimas nuolat nedavė ramybės visuomenei, kuri, kartą čigonus akivaizdžiai atstūmusi, ieškojo būdų galutinai juos asimiliuoti, - teigė A.Fraseris. - Kad išliktų, jie gindavosi nuo priešų daugiau gudrumu nei jėga, nuolat keliavo bandydami išvengti sunkumų, nors ir nepaisė šalių, kuriose gyveno, įstatymų.

Jie išsaugojo savarankiškumą, prisitaikydami prie dominuojančių kultūrų, tačiau išlaikydami socialinį atstumą. Dabar, užuot kaip anksčiau stengęsi likti nepastebėti ir vengę viešumos, kai kurie jų ieško naujų kelių ir siekia patys tvarkyti savo reikalus bei priešintis prietarams, kurie per pusę tūkstantmečio išliko bemaž nepakitę".

R.G.

Pasakoja... Vilniaus gatvės

Ar gali pasakoti gatvės? Pilki, iki blizgesio nugludinti grindinio akmenys, nebylios šimtmečius pergyvenusios namų sienos? Gali. Tiktai reikia mokėti jas prakalbinti. Tada jos atskleis daug įdomių ir jaudinančių istorijų, papasakos kuriomis gatvėmis vaikščiojo spaustuvininkas Pranciškus Skorina, kuriame name kūrė jaunasis Adomas Mickevičius.

Vilniaus gatves "prakalbino" Angelė Mičiūnienė. Leidykla "Vilniaus knyga" išleido jos sudarytą knygelę "Ką pasakoja Vilniaus gatvės. Kelionė po literatūrinį ir kultūrinį Vilnių". Knygos leidimą parėmė Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir pedagogų profesinės raidos centro Valstybinės kalbos skyrius.

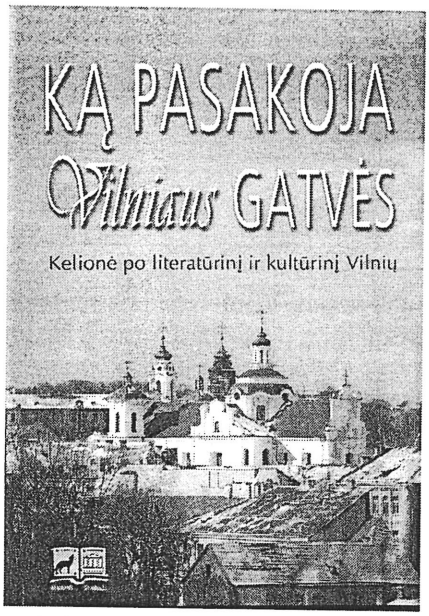

Įvadiniame žodyje sudarytoja pažymi, kad nuo amžių Vilnius – įvairių tautybių žmonių miestas. Neįkainuojamas įvairių tautybių žmonių įnašas į Vilniaus ir visos Lietuvos kultūrą. Jų vardai prideramai pažymėti leidinyje. Šalia lietuvių skaitome lenkų, baltarusių, rusų, pavardes, išgarsinusias mūsų sostinę. Skyrelyje "Paminklai rašytojams ir kultūros veikėjams" trumpai apžvelgiama, kam ir kada buvo pastatyti paminklai įvairiose Vilniaus vietose. Tai Adomo Mickevičiaus, Aleksandro Puškino, Liudviko Kondratovičiaus (Vladislavo Sirokomlės) biustai. 1984 m. vasarą Vilnios pakrantėje, šalia Šv. Onos bažnyčios buvo atidengtas skulptoriaus G. Jokūbonio sukurtas paminklas Adomui Mickevičiui. Simboliška, kad praėjus trejiems metams, 1987m. rugpjūčio 23d. prie šio paminklo įvyko mitingas, kurio metu buvo pasmerktas Molotovo-Ribentropo paktas.

Autorė papasakojo apie Adomo Mickevičiaus memorialinį muziejų Bernardinų g. 11, namą, kuriame A. Mickevičius parašė poemą "Gražina", redagavo pirmąjį poezijos rinkinį. Skaitytojai ras glaustos ir įdomios informacijos ir apie A. Puškino memorialinį muziejų.

Skyrelyje "Ką meną Vilniaus gatvės" autorė išvardija gatves, kurios pavadintos rašytojų, poetų, kalbininkų vardais. Šis sąrašas gan ilgokas. Be daugelio lietuvių rašytojų, Vilniaus gatvės pavadintos baltarusių spaustuvininko Pranciškaus Skorinos, ukrainiečių poeto Taraso Ševčenkos, lenkų rašytojų Vladislavo Sirokomlės, Juliaus Slovadckio, Juzefo Ignaco Kraševskio, baltarusių rašytojų J. Kupalos, Jakubo Kolaso, A. Paškevič – Ciotkos, poetų Oskaro Milašiaus, Adomo Mickevičiaus.

Ne vieną šių vardų primeną ne tik gatvių pavadinimai, bet ir paminklinės lentos prie namų, susijusius su įžymių žmonių gyvenimu apie kuriuos rašo sudarytoja. Tarp jų yra P. Skorina (Didžioji g. 19), T. Ševčenkos (Universiteto g. 7), A. Mickevičius (Literatų g. 5), V. Sirokomlė (B. Radvilaitės g. 3) ir kt.

Skaitytojai, o sudarytoja leidinį pirmiausia adresuoja moksleiviams, mokytojams, o taip pat visiems besidomintiems Vilniaus istorija, leidinyje, be minėtos, ras ir kitos įdomios informacijos.

Jonas RUMŠA

Kaip įgyvendinama Konvencija

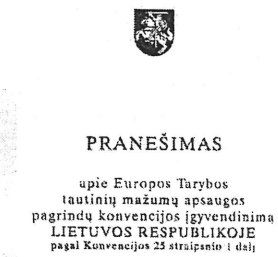
PRANEŠIMAS

apie Europos Tarybos tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos įgyvendinimą LIETUVOS RESPUBLIKOJE pagal Konvencijos 25 straipsnio 1 dalį

Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės parengė pranešimą apie Europos tarybos tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvencijos įgyvendinimą Lietuvos Respublikoje.

Pranešime nušviesta tautinių mažumų teisių apsaugos teisinė bazė, valstybinių institucijų veikla šioje srityje, tautinių bendrijų veikla, galimybės mokytis gimtąja kalba arba gimtosios kalbos, puoselėti kultūrą.

J.R.

Mokslinė konferencija apie Rytų Lietuvą

Spalio 25-26 d. Lietuvos filosofijos ir sociologijos institute įvyko mokslinė konferencija tema "Rytų Lietuva: visuomenės ir socialinių grupių raiška ir sąveika". Konferenciją surengė Lietuvos filosofijos ir sociologijos institutas, Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Kultūros ir meno institutas.

Pradėdamas konferenciją, Tautinių mažumų ir išeivijos departamento generalinio direktoriaus pavaduotojas St. Kulbauskas pažymėjo, kad Rytų Lietuva - įvairialypis, daugianacionalinis kraštas. Čia gyvena 11 proc. šalies gyventojų. Tarp jų apie 48 proc. lietuvių, 32 proc. - lenkų, 13 proc. - rusų, 7 proc. - kitų tautybių, daugiausia baltarusių, ukrainiečių. 1996 m. šalies Vyriausybė patvirtino Rytų Lietuvos rajonų socialinio plėtojimo programą, kuri pratęsta iki 2003 m. Per tą laiką Rytų Lietuvoje įvyko ir vyksta daug reikšmingų permainų. Buvo pertvarkytas švietimo įstaigų tinklas taip, kad būtų sudarytos sąlygos tėvams parinkti savo vaikams mokyklą norima kalba. Tačiau, kaip teigė St.Kulbauskas, Rytų Lietuvoje išlieka nemažai spręstinų problemų. Viena tokių , kuri buvo nagrinėjama konferencijoje - nedarbas ir užimtumas. Konferencijoje šia tema pranešimą perskaitė Lietuvos filosofijos ir sociologijos instituto mokslo darbuotojas docentas daktaras A.Čiužas. Šių metų ketvirtąjį ketvirtį nedarbo lygis, pavyzdžiui, Utenos rajone buvo 14 proc., Ignalinos - 15, Švenčionių - 17, Šalčininkų - 19. Tačiau tame pačiame regione yra rajonų, kuriuose nedarbo lygis du ir daugiau kartų mažesnis negu paminėtuose aukščiau: Molėtų rajone -7, Zarasų - 9, Vilniaus - 8,4, Varėnos – 9 proc.. Tiesa, jei anksčiau Rytų Lietuvos rajonai buvo "lyderiai", tarp kurių didžiausias nedarbas, tai dabar juos "lenkia" kitų regionų atstovai. Pavyzdžiui, nedarbas Kelmės rajone siekia 18 proc., Joniškio - 20, Akmenės, Telšių, Jonavos - 21, Lazdijų - 32.

Nedarbui sušvelninti yra būdų. Svarbu juos panaudoti. Vienas tokių - kaimo turizmas. Konferencijoje Lietuvos filosofijos ir sociologijos instituto mokslo darbuotojas daktaras A.Kličius perskaitė pranešimą tema "Turizmo verslas : plėtojimo prielaidos bei tendencijos". Rytų Lietuvoje daug smulkių ūkių, nederlingos dirvos. Tačiau labai graži gamta, daug miškų, ežerų. Yra geros sąlygos plėtoti kaimo turizmą. Tačiau, kaip pažymėjo pranešėjas, daugiausia šiame krašte atvyksta poilsiauti Lietuvos miestų gyventojai, mažai užsieniečių. Kaip vieną tokios padėties priežasčių A.Kličius nurodė sudėtingą kriminogeninę situaciją.

Daug dėmesio konferencijoje buvo skirta įvairiems kultūros, švietimo Rytų Lietuvoje aspektams.

Konferencija patvirtino, kad Rytų Lietuvoje vyksta spartūs lingvistiniai kult?riniai ir kiti pokyčiai. Labai svarbu turėti teisingą informaciją apie tai, kad būtų galima priimti teisingus sprendimus.

Reikia tikėtis, kad ši konferencija taip pat pasitarnaus šiam tikslui.

Konferencijos medžiaga bus išleista atskiru leidiniu.

Jonas RUMŠA

Rusų vaikų ir jaunimo estetinio lavinimo centras

Rusų estetinio lavinimo centro įkūrimas - tai kelias nuo mažos dailės studijos, 1989 metais organizuotos dailininkės E.Berežok, iki mokomojo - metodinio ir visuomeninio susivienijimo. Programos betarpiškai orientuotos į rusų ir lietuvių mokyklų mokinius. Centre mokosi daugiau kaip 250 mokinių, ir 20 žmonių sudaro centro kolektyvą. Centro adresas - V.Krėvės pr. 54, tel.: (8-27) 31 30 39.

Centro veikla plati ir įvairi. Pagrindinis dėmesys vaikų ir jaunimo dailės disciplinų lavinimui. Centro auklėtiniai mokosi piešimo, tapybos, kompozicijos, keramikos, dizaino, etnokultūros klasėse. Centre veikia šokio ir muzikos studijos, kompiuterinės grafikos klasė, mokosi eksperimentinės pradinės klasės, kuriose vaikai be privalomų dalykų yra mokomi dailės, šokių, lietuvių ir užsienio kalbų. Užsiėmimai vedami rusų ir lietuvių kalbomis.

Centro darbuotojai su moksleiviais yra kviečiami į kitus respublikos miestus su parodomis, kurių metu dalijamasi sukaupta darbo patirtimi.

Be pagrindinės - mokomosios ir metodinės veiklos - Centras nemažą dėmesį skiria visuomeniniam ir kultūriniam darbui. Centre pastoviai organizuojamos šventės, etnografinės vakaronės, literatūriniai ir muzikiniai vakarai, spektaklių peržiūros ir aptarimai, susitikimai su meno ir kultūros atstovais.

Estetinio lavinimo centre yra galerija, biblioteka ir metodinis kabinetas.

1999 metais Rusų estetinio lavinimo centras atšventė 10 metų kūrybinio darbo jubiliejų. Vilniuje Menininkų namuose (Vilniaus Rotušė) vyko šventinis koncertas ir parodos, skirtos dešimtmečiui, "Ten stebuklai" atidarymas. Gruodžio mėnesį tie patys, kompozicijos klasės, kuriai vadovau-

ja E.Berežok, auklėtinių "stebuklai" džiugino Kauno miesto gyventojus ir jo svečius. Darbai buvo eksponuojami Kauno Filharmonijoje ir Rusų centro galerijoje.

Šiais metais Estetinio lavinimo centras tęsia aktyvią kultūrinę, meninę ir visuomeninę veiklą. Vilniuje, Rusijos ambasadoje veikė paroda - "Rusų ikona vaikų akimis" ir tai, reikia paminėti, buvo apskritai pirmoji paroda eksponuota ambasados patalpose. O taip pat ir Kauno miesto Ūkio Banke buvo eksponuojama nauja spalvingų piešinių kolekcija - "Vaivorykštės spalvos".

Per 10 metų Centro auklėtinių darbai buvo puikiai įvertinti tiek Lietuvoje, tiek užsienyje. 1991 metais Tarptautiniame festivalyje " Vaivorykštė", kuris vyko Indijoje, Centro auklėtiniai pirmą kartą atstovavo nepriklausomai Lietuvai. Šiame konkurse šeši mažieji auklėtiniai pirmą kartą atstovavo nepriklausomai Lietuvai ir tapo laureatais bei diplomantais. Sėkmė nenusisuko ir 1994 metais Londone vykusiame tarptautiniame konkurse "Mano Anglija". Net keturis jaunuosius kūrėjus laureatų diplomais apdovanojo pati Didžiosios Britanijos karalienė Elžbieta II. Tais pačiais - 1994 metais Rusų estetinio lavinimo centro auklėtiniai vyko į IX tarptautinę vaikų ir jaunimo grafikos bienalę Lenkijoje, 1995 metais dalyvavo "Mal Bitolski monmart" Makedonijoje.

1996 metais ir 1997 metais centro auklėtinių darbai buvo eksponuojami Japonijoje vykusiose 26 ir 27 tarptautinėse parodose. Ir rytų kultūros šalys nepagailėjo dėmesio, medalių bei diplomų jauniesiems kūrėjams.

O "Brolių Grimų" konkursui, kuris vyko 1996 metais Vokietijoje, vaikai piešė pasakų iliustracijas ir buvo išleista knyga. Rusų estetinio lavinimo centro laimėjimų kampelį puošia paties tarptautinio olimpinio komiteto prezidento Juan Antonio Samaranch diplomas.

Taigi, ne kartą Rusijoje, Vokietijoje, Makedonijoje, Japonijoje, Anglijoje, Indijoje, Lenkijoje, ir žinoma, Lietuvoje vaikų darbai buvo apdovanoti aukso, sidabro, bronzos medaliais. Kiek kartų mažieji kūrėjai tapo diplomantais nebesuskaičiuoja net jų vadovai. Jau 1993 metais, praėjus vos keturiems metams po studijos įkūrimo, P.Cvirkos vaikų literatūros muziejuje veikė didelė paroda, kurios metu buvo eksponuojama 100 jaunųjų dailininkų paveikslų, o 1999 metais Vilniaus operos ir baleto teatre vykstant 200-ųjų A.Puškino gimimo paminėjimo vakarui teatro foje puošė taip pat Estetinio lavinimo centro auklėtinių kūrybos darbų paroda.

Per dešimtmetį gyvavimo metų rusų estetinio lavinimo centras tapo ne tik meno, kultūros židiniu, kuris buria grožio pasiilgusias vaikų sielas. Tai apskritai Kauno miesto kultūros židinys. 1995 metais visoje Lietuvoje vyko renginiai skirti rusų poeto S.Jesenino 100-osioms gimimo metinėms paminėti. Kaune šiam minėjimui skirtų renginių estafetę pradėjo Rusų estetinio lavinimo centras parodos "Jesenino Rusija" atidarymu, bei susitikimu su Kaliningrado Filharmonijos artistais. Tai pačiai progai buvo surengta paroda "Sergejus Jeseninas foto dokumentuose", vaizduojamojoje dailėje, kūrybos leidiniuose ir šventinis vakaras - " Širdim meluoti negaliu", skirtas rusų dainiaus atminimui.

Jau šeši metai Rusų estetinio lavinimo centras ir Rusų kultūros centras rengia Rusų kultūros dienas Kaune. Kauniečiai ir miesto svečiai galėjo apsilankyti šiuose renginiuose: koncerte "Rusų muzikos šedevrai", ansamblio "Sudaruški" pasirodyme, muzikiniame - literatūriniame vakare "Rudens atspindžiai', parodose " Rusų liaudies menas", " Rusų ikona vaikų akimis", " Rusų kino plakatas", rusų kinas "Rytai - Vakarai", vaikams parodyta "Pasaka apie carą Saltaną".

Ne kartą Rusų estetinio lavinimo centro svečius džiugino tradicinės Šv.Kalėdų, Užgavėnių šventės, literatūriniai vakarai, muzikinės popietės. Neišsemiamos Centro vadovų Elenos ir Valerijaus Berežokų kantrybė, entuziazmas, jų optimizmas padėjo pačioms orginaliausioms ir nerealiausioms virsti tikrove.

Valerijus BEREŽOKAS,
Rusų vaikų ir jaunimo estetinio
lavinimo centro direktorius

Rusų vaikų ir jaunimo estetinio lavinimo centro kolektyvo koncerto akimirka

Baltarusių mokykla Vilniuje

Norisi paklausti ar valdininkai 1994 metais, davę leidimą atidaryti baltarusių mokyklą, žinojo, kad tokia mokykla prieš 50 metų Vilniuje jau egzistavo...

Istorinę neteisybę pasisekė ištaisyti tik Nepriklausomoje Lietuvoje: iš pradžių buvo įsteigta sekmadieninė mokykla, vėliau - dviejose rusų mokyklose paralelinės baltarusių klasės...

Ir štai pagaliau - vidurinė mokykla. Buvusiame darželyje. Ne vienerius metus vyko kartu ir pamokos, ir remontas. Tačiau dėl tokių nepatogumų niekas nesiskundė. Svarbiausia - buvo mokykla. Vasarą į remonto darbus įsijungdavo tėvai, mokiniai, pedagogai, mokyklos darbuotojai - visi rasdavo sau darbo.

Sunku apsakyti tą jaukumo, saugumo, gėrio jausmą, kuris apima kiekvieną, įžengusį į mokyklą. Rimtą darbą lydi rami nuotaika, senamadiškas skambutis vietoje triukšmingo elektrinio, švarios, jaukios klasės, o svarbiausia - laimingi ir geranoriški mokinių veidai. Šiandien mūsų mokykloje mokosi apie 200 vaikų.

Įsikūrė ir egzistuoja mokykla entuziastų dėka. Tarp jų daugiausia mokytojų. Tokių užsispyrusių, atsidavusių savo darbui žmonių dažniausiai galima rasti mokyklose. Deja, mokytojo profesija tampa vis mažiau prestižinė. Todėl labai gaila, nes investicijos į žmogų, į jo išsilavinimą, nepriklausomai nuo tautybės, apibūdina šalį teigiamai.

1994 m. daugelį dalykų reikėjo pradėti nuo nulio. Pavyzdžiui, Vilniaus pedagoginio universiteto baltarusių kalbos katedra kūrė baltarusių kalbos programas, o mokyklos pedagogai su baltarusių kalbos katedros darbuotojų, etnografų, folkloristų, kultūrologų pagalba sukūrė etnokultūros programas. Žinoma, vienintelei mokyklai knygos neleidžiamos. Iš užsienio gauti vadovėliai aprobuojami švietimo ir mokslo ministerijoje.

Kai kurie dalykai dėstomi lietuvių kalba, o taip pat klasės ar namų darbams naudojami vadovėliai dviem kalbom - lietuvių ir baltarusių.

Daugelis apsilankiusių mokykloje teiraujasi kaip dėstoma Baltarusijos istorija ir geografija. Šių dalykų mokykloje nėra. Ne todėl, kad metiniame plane nėra skirtų valandų, o todėl, kad tai yra mūsų principinis reikalas kol kelių valstybių istorikai, tarp jų Lietuvos ir Baltarusijos, nesuderins savo požiūrių į kai kuriuos mūsų bendros istorijos faktus.

Išeitis - integruotos pamokos. Besimokant Lietuvos, Europos istorijos ir geografijos, smulkiau nagrinėti klausimus susijusius su Baltarusija.

Mažyliai seniai turi savo vaikų darželį-mokyklą, o tradicija domėtis Lietuvoje gyvenančių nacionalinių mažumų kultūra, folkloru, liko.

Mokiniai dalyvauja šalies ir tarptautiniuose renginiuose. Jie laimi olimpiadose, konkursuose, yra kviečiami į festivalius ir susitikimus. Mes neužsiskleidę mažame Lietuvos baltarusių rate. Mokykla turi autobusą. Vaikų galimybės platesnės nei kitose Vilniaus mokymosi įstaigose, ne tik mokytis tos šalies, kurios piliečiais mes esame, kalbos ir istorijos, bet ir pakeliauti, pamatyti Lietuvą.

Mus aplanko daug svečių. Šiais mokslo metais mokykloje lankėsi Baltarusijos biologai, Minsko meras, vyko konferencija, kurią organizavo Tautinių mažumų ir išeivijos departamentas, lankėsi mokslo darbuotojai iš Švedijos,(tarp jų dirbantys Švedijoje baltarusiai). Neseniai Vilniuje svečiavosi ir mus aplankė didelė jaunųjų istorikų grupė iš Baltarusijos (kartu su vokiečiu centru IBB). Gera, nuoširdi moteris mums padovanojo savo biblioteką, o suomių mergaitės dalyvavo diskusijoje su mūsų mokyklos mergaitėmis apie moterų lygias teises.

Europos kalbų dienomis mokykloje vyko susitikimai su užsienio studentais, kurie mokosi Lietuvoje.

Mokyklos gyvenimas - tai ne tik pamokos. Per jos gyvavimo laikotarpį sudarėme kasmetinių švenčių, renginių sąrašą, kuris yra metinio popamokinio darbo pagrindas. Štai keletas jų: Lietuvos Nepriklausomybės diena, Slucko sukilimo diena, Šv. Kalėdos, Laisvės diena, Šv. Valentino diena, lietuvių ir gimtosios kalbos savaitės ir kt. Jau dabar kviečiame draugus į nuostabią mokyklos šventę - Gimnazijos dieną. Mes švenčiame ją kaip savo gimtadienį, nes esame dabar jau legendinės Vilniaus baltarusių gimnazijos, atidarytos 1919 m. vasario 1 d. Vilniuje, tradicijų tęsėjai.

Galina SIVOLOVA,
Vilniaus P.Skorinos vidurinės mokyklos direktorė

Naujo baltarusių kultūros centro "Krok" atidarymas

2001 metų gruodžio mėnesio 7 dieną Visagino mieste atvėrė duris naujieji Baltarusių kultūros centro "Krok" namai. Centro atidarymo iškilmėse dalyvavo Baltarusijos ambasadorius V. Garkun, Baltarusijos kultūros atašė V. Samuseva, Visagino miesto meras, svečiai iš Minsko ir Vilniaus. Savo tautiečių pasveikinti atvyko Lietuvos gudų susivienijimo prezidentas L. Muraška, P. Skorinos vidurinės mokyklos direktorė ir mokytojai.

Naujajame Baltarusių kultūros centre "Krok" veiks baltarusių sekmadieninė mokykla, vyks baltarusių ansamblių "Svytanok" ir "Ščara" repeticijos, įvairūs kultūriniai renginiai, pasitarimai baltarusių bendruomenei rūpimais klausimais. Naujajame centre įrengti devyni kabinetai. Centro "Krok" vadovas A. Davidziuk į naujuosius kultūros namus pakvietė ne tik baltarusius, bet ir kitų tautybių Visagino gyventojus, išreiškė viltį, kad žmonės įsitrauks į bendrą kultūrinę veiklą, organizuos centre bendrus susitikimus ir kultūrinius renginius.

Centro "Krok" atidarymo proga "Ateities" vidurinėje mokykloje baltarusių klasių moksleiviai renginio svečius pasitiko su nuotaikingomis baltarusiškomis dainomis ir vaidinimais. Vakare šventė persikėlė į "Draugystės" centrą, kur Visagino miesto gyventojus į koncertą pakvietė ansambliai "Svytanok" ir "Ščara".

Lina KAZLAUSKAITĖ
Tautinių mažumų skyriaus specialistė

Lenkų svetainė Lentvaryje

Jau antrą dešimtmetį skaičiuoja Lenkų svetainė Lentvaryje. Svetainė turi nedidelį posėdžių kambarį, muziejų ir biblioteką, kurioje yra per 7000 įvairių knygų, daugiausia lenkų kalba. Biblioteką lanko 400 skaitytojų, vedama jų kartoteka. Knygos sugrupuotos pagal pozicijas, autorius ir dalykus.

Muziejuje surinkta vietinių gyventojų veiklos ir darbo įrankiai, Pirmojo ir Antrojo pasaulinių karų eksponatai, fotografijos, įvairūs dokumentai. Yra nemaža grafo V. Tiškevičiaus, Lentvario bažnyčios statybų ir steigėjų ir pirmojo jos kunigo prof. K. Kulako daiktų ir fotografijų.

Svetainėje organizuojami įvairūs renginiai, teminiai vakarai, parodos. Čia vyko renginiai St. Moniuškos,V. Čiurlionio, A. Mickevičiaus, V. Syrokomlės gyvenimui ir kūrybai. Organizuojami susitikimai su Lentvario seniūnu, Trakų rajono meru, Tarybos nariais. Rengiamos įvairios diskusijos, poezijos vakarai, parodos, pavyzdžiui, verbų, pintinių, grafikos darbų, aplikacijos. Vaikai organizuoja naminių gyvunėlių parodas. Už geriausius pasirodymus ar koncertus dalyviai yra premijuojami ir kitaip paskatinami. Svetainė tapo kultūros centru, stipriai traukiančiu žmones. Jie čia susirenka pasidalinti naujienomis, pasikeisti savo nuomonėmis. Čia švenčiamos Šv.Velykos, Šv. Kalėdos ir kitos šventės.

Svetainės nariai dalyvauja miesto renginiuose, pavyzdžiui, švaros savaitėje, Joninėse.

Svetainė palaiko ryšius su Lenkija, Vokietija, Kanada.

Doc.dr. R. KUZMA
Lentvario lenkų svetainės vadovas

Jubiliejinis vakaras Lentvario Lenkų svetainėje

Rumunų knygų paroda

Rumunijos Nacionalinei dienai - Gruodžio 1 d . Vilniaus A.Mickevičiaus viešojoje bibliotekoje buvo atidaryta rumunų knygų paroda. Parodos atidaryme dalyvavo Rumunijos ambasadorius Lietuvoje Lučianas Fatu bei kitų, Lietuvoje reziduojančių užsienio valstybių ambasadoriai. Parodą atidarė Lietuvos rumunų kultūros bendrijos "Dačija" pirmininkė L.Žalakevičienė. Renginio metu kalbėjo Tautinių mažumų ir išeivijos departamento generalinis direktorius dr. R.Motuzas, Lietuvos Respublikos Seimo tarpparlamentinės ryšių su Rumunija grupės narė O.Babonienė, lietuvių poetas Algimantas Baltakis. Renginio dalyviai su malonumu klausėsi A.Žalakevičiūtės, V.Valuca, P.Skramtaj ir Š.Moldoveanu atliekamų rumunų kalba melodingų eilių bei giesmių.

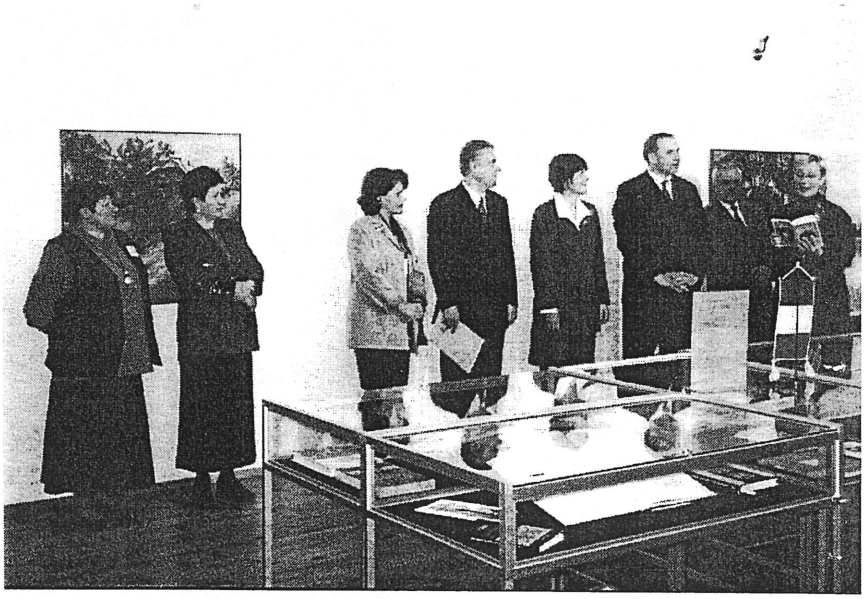

Rumunų knygų parodos atidarymas A. Mickevičiaus bibliotekoje

Pirmoji paroda

Spalio 2 d. Tautinių bendrijų namuose atidaryta Vilniaus Ateities ir Verdenės mokyklų vyresniųjų klasių moksleivių Olgos Lemeševos, Marko Gurskio ir Anos Triščenko dailės darbų paroda. Tai pirmoji personalinė jų paroda. Jaunieji meninkai ne kartą tapo įvairių tarptautinių konkursų diplomantais. Olga ir Markas - Čekijos ir Makedonijos konkursų laureatai, Ana - apdovanota Japonijoje vykusių piešinių konkurso pagrindiniu prizu. Moksleivių pedagogė Galina Kuzmina, parodos atidaryme pabrėžė, kad "norėtųsi tokių vakarų daugiau. Tai ne tik puikus susitikimas, šventė sielai. Tai - akivaizdi daugiatautės Lietuvos kultūros išraiška".

Pedagogė Galina Kuzmina su savo auklėtiniu, parodos dalyviu Marku Gurskiu.

Parodos dalyvius sveikino Tautinių mažumų ir išeivijos departamento generalinis direktorius Remigijus Motuzas ir Rusijos ambasados Lietuvoje kultūros atašė Anatolijus Kobzevas.

Šį pavasarį visi parodos dalyviai baigia mokyklas ir nori toliau mokytis aukštosiose dailės mokyklose. Tikimės, kad ši pirmoji jų dailės darbų paroda bus geru atsparos tašku, siekiant tolesnių kūrybinių laimėjimų.

Tautinių bendrijų namų kronika

Lietuvos graikų visuomeninių organizacijų asociacija spalio 28 d. pažymėjo "Ochi" dieną. Buvo organizuota graikų plakatų paroda.

***

Šių metų lapkričio 16 dieną, Tautinių bendrijų namų Svetainėje įvyko parodos "Ukrainos ir Lietuvos kaimas vaikų akimis" atidarymas. Parodoje buvo eksponuojami Kunigaikščių Ostrogiškių Lietuvos ukrainiečių menų draugijos vaikų piešiniai. Parodos atidarymo metu vyko koncertas, kuriame Menų draugijos auklėtiniai atliko ukrainiečių ir lietuvių liaudies dainas.

***

Tautinių bendrijų namus aplankė Danijos mokyklų rusų kalbos mokytojų grupė, kuri domėjosi tautinių mažumų padėtimi Lietuvoje, mūsų šalies tautinių mažumų mokyklų veikla.

IN MEMORIAM

DALI GOGEŠVILI – JUODIŠIENĖ

Š. m. lapkričio 14 d. mus paliko viena aktyviausių Lietuvos tautinių mažumų atgimimo organizatorė ir dalyvė, ilgametė Tautinių bendrijų tarybos narė, Lietuvos gruzinių kultūros draugijos "Iberija" įkūrėja bei ilgametė jos pirmininkė Dali Gogešvili – Juodišienė.

Dali Gogešvili – Juodišienė, baigė žurnalistikos mokslus Tbilisio universitete. Gyvendama Vilniuje vertė lietuvių literatūrą į gruzinų kalbą.

1988 m., mūsų šalies Atgimimo metu, ji buvo tarp tų, kurie pritarė Lietuvos nepriklausomybei, savo veikla ir konkrečiais darbais siekė puoselėti ir įtvirtinti pirmuosius demokratijos daigus mūsų šalyje.

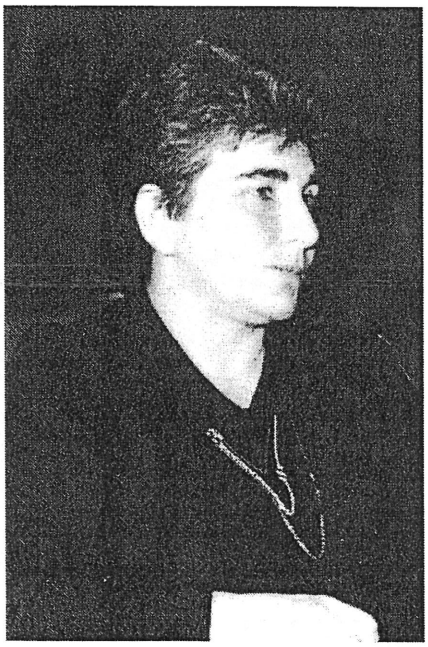

Nuoširdžiu darbu, nuolatiniu rūpesčiu aplinkiniais, gebėjimu vieną duonos riekute ar keliais riešutais pamaitinti draugus, sušildyti juos savo dėmesiu, Dali pelnė mūsų meilę ir pagarbą. Lietuvos tautinių mažumų tarpe Ji buvo tarsi sąžiningumo simbolis.

Mus paliko Žmogus, palikęs ryškų ženklą Lietuvos tautinių mažumų veikloje, organizatorius, kėlęs sau ir aplinkiniams aukščiausius reikalavimus, jautrios sielos, aukštos dvasinės kultūros asmenybė. Tačiau liko geri darbai, nuostabiai šviesūs prisiminimai, širdies šiluma.

Tebūna Jai lengva Lietuvos žemė...